

Polijstautomaat (vervolg)

Verlicht de automaat dus onze directe arbeid, de indirecte wordt verzwaard. Denk u maar eens aan de voorbereiding. De gereedschappen die nodig zijn moeten met grotere nauwkeurigheid worden gemaakt. De afstemming van de banden zal door de grote output van de automaat zeer hoge eisen stellen.

De baas van deze afdeling, de heer Tomson, hebben wij gevraagd wat hij van deze machine vond. Hij ziet er een oplossing van het personeelsprobleem in, vindt het een ruimtebesparing en is er in ieder geval zeer mee ingenomen. Wij hebben gewacht op deze machine. Zelden is de instelling van allen die erbij betrokken zijn zo positief geweest. In deze geest voortgaande zal dit werk en deze automaat goede resultaten afwerpen voor het bedrijf en het personeel zal er met plezier mee werken.
N. Overbeek.

WIE en WAT is VOLT

Dat vele eenheden in de elektrotechniek genoemd zijn naar personen, die in de periode dat de elektrotechniek nog in de kinderschoenen stond pionierswerk hebben verricht, is bekend. Zo is de eenheid van spanning, de volt dus, genoemd naar Alessandro Volta. Volta was een Italiaan. Hij leefde van 1745—1827. Hij was een natuurkundige die zich al spoedig als een van de eersten ging bezighouden met elektriciteit. Zeer bekend is zijn „zuil“, in feite een batterij opgebouwd uit koperen plaat, vilt, doek gedrenkt in zwavelzuur, zinken plaat, daarna weer koperen plaat, enz. Deze zuil kon spanningen van enkele honderden volts leveren. En zo'n spanning is nu eenmaal nodig om in een elektrische geleider, bij voorbeeld een stuk koperdraad, een stroom te doen ontstaan.

Het beste is de elektrische stroom te vergelijken met een waterstroom. Om een waterstroom te doen vloeien is namelijk ook druk nodig. Druk die wordt verkregen door het drinkwater in een hoog reservoir (in de

watertoren) te verzamelen. Hierdoor ontstaat een drukverschil tussen dit waterreservoir en de veel lager gelegen kraan en kan het water uit de kraan gaan stromen. Zo'n drukverschil noemt men in de elektrotechniek potentiaalverschil of spanning. De eenheid van spanning is de volt. Hoe groter de spanning op een bepaalde geleider (een draad of een compleet elektrisch huishoudelijk toestel), hoe groter de stroom die door draad of toestel gaat.

Dat zo'n toestel hierdoor overbelast kan worden en bij voorbeeld kan verbranden is duidelijk. Dit is dan ook de reden dat bij de momenteel aan de gang zijnde spanningsombouw van de stad Den Haag (van 127 V naar 220 V) alle huishoudelijke toestellen of moeten worden omgeschakeld. (Dit laatste als het toestellen betreft die de fabrikant op niet te kostbare wijze kan bouwen voor verschillende netspanningen).

In ons land wordt wat de levering van elektriciteit aan particulieren betreft momenteel gestandaardiseerd op 220 V.

Op een lichtkroon

Een lichtkroon in onz' Haagse kantline Sprak: Ik kan er helaas wel om grienden Want wat mij zo stoort hier Is, dat ik geen van mijn soort zie Ik hang zo eenzaam de mensheid te dienen.

Proficiat

HUWELIJKEN.
Den Haag: W. K. F. Wit, Meetaarparen-laboratorium, met meej. C. J. Polek, d.d. 12-11-1964.
Den Haag: P. A. Emanuel, T.V.-montage, met meej. L. C. Lammertink, d.d. 30-10-1964; H. J. Bunnig, Proceessontwikkeling Maanweg, met meej. W. Bijlaard, d.d. 20-11-1964; A. Langendoen, Technische Dienst Utrecht, met meej. I. Hendriksma, d.d. 20-11-1964; J. J. F. van der Spek, Bedrijfschool, met meej. T. Storm, d.d. 20-11-1964.
Utrecht: G. Bos, Metawa, Abstederdijk, met meej. D. A. Kros, d.d. 5-11-1964.
Sneek: meej. J. L. Bissauw, d.d. 12-11-1964; A. Pronk, Radiobouw, met meej. N. de Vries, d.d. 13-11-1964.
GEBOREN.
Den Haag: Sylvia, dochter van mevrouw I. Petersen-Morh, Transformatorfabriek, d.d. 10-11-1964.
Sneek: Jos Gerard, zoon van L. C. Rijff, Radiobouw, d.d. 6-11-1964.

Hartelijk dank!

Direkte, collega's, commissie Ziekentroost en allen, die tijdens de ziekte van mijn man en bij zijn overlijden belangstelling hebben getoond, wil ik langs deze weg hiervoor hartelijk dank zeggen.
Mevrouw S. Rossaert-van den Brink, Utrecht.

Mede namens mijn vrouw en kinderen zeg ik hiermede dank aan direkte, bedrijfsleiding, chefs en collega's voor het feestelijke ontstaa en de prachtige geschenken, mij aangeboden ter gelegenheid van mijn 26-jarig dienstverband.
G. A. Chelard, Solekmontage.

Hartelijk dank aan Ziekentroost, chef en personeel van de Bewakingsdienst, de Kantinemedienst en de Schoonmaakdienst voor hun belangstelling en de stoffelijke bijlagen daarvan tijdens mijn ziekte.
K. van Doeland, Bewakingsdienst.

Zag u het ook zo?

Voorraad te bewerken rotoren in de afdeling Metaalwerken van onze fabriek aan de Abstederdijk in Utrecht.

Oplossing puzzel 133

Horizontaal: 1. hellebardier; 11. auto; 12. rede; 13. noria; 15. eis; 17. rad; 18. dek; 19. filts; 21. me; 22. waan; 24. asiel; 25. on; 26. rooster; 28. tij; 29. meent; 30. rak; 31. RK; 33. tell; 35. tube; 36. das; 38. arsis; 40. nor; 41. Eris; 43. actie; 45. es; 46. Natal; 48. hennel; 49. bas; 50. eb; 52. rok; 53. la; 54. Or; 55. knop; 57. gom; 58. latoen; 60. sage; 61. kantomecher.
Verticaal: 1. handwoordenboek; 2. Laren; 3. iuk; 4. eta; 5. b.o.; 6. artist; 7. Dr.; 8. ler; 9. Edam; 10. redersrijkskamer; 14. Oran; 15. elastisch; 16. stier; 20. SER; 23. hoer; 26. REF; 27. omer; 28. taboe; 30. run; 32. karaat; 34. Iher; 37. sfs; 39. Si-mom; 42. SA; 44. eek; 47. lent; 51. boom; 53. loge; 55. kat; 56. per; 57. gat; 58. ln.; 59. ne; 60. s.h.

Prijswinnaars

1. (f 10—) H. Bultman, 2510.
2. (f 10—) F. J. Farinaux, 1500.
3. (f 7,50) D. Rec, 2969.
4. (f 5—) R. Chin A Paw, 1700.
5. (f 5—) H. Maters, U3220.
6. (f 5—) J. J. Kompen, 1503.

De standaardrietswedstrijd.

Iedere keer bij het organiseren van een typewedstrijd is het voor de Commissie Machineschrijven een — angstig — afdacht. En telkens blijkt deze angst ongegrond te zijn geweest en stijgt het aantal deelnemers.
Ook nu zijn al veel aanmeldingen binnen. De wedstrijd — in de week van 7 tot 11 december — belooft dus een succes te worden. Om dit succes nog groter te maken berichten wij u dat naast de accuratesseprijs een prachtige wisselbeker met ingegraveerde naam van winnaars of winnaar zal worden beschikbaar gesteld. Typet u (wel eens)? Doe dan mee! Inlichtingen bij de heer Leutscher of de heer Koopman, Den Haag.

Hartelijk dank!

Hierbij zeg ik collega's en comité Ziekentroost hartelijk dank voor het fruit, tijdens mijn ziekte ontvangen.
T. Meijer, Gereedschapmakerij.

Voor de belangstelling getoond tijdens mijn ziekte wil ik Ziekentroost hartelijk danken.
Th. J. Ooster, Techn. Dienst Arnhem.

Hiermede zeg ik hartelijk dank aan Ziekentroost, chef, collega's en bestuur Spaarfonds voor de ontvangen attenties tijdens mijn ziekte.
J. v. d. Broek, Magazijn Utrecht.

Voor de vele bliken van belangstelling van chefs, collega's en Ziekentroost, alsmede voor de bloemen en fruitmand die ik tijdens mijn ziekte mocht ontvangen, zeg ik langs deze weg hartelijk dank.
M. Bruijn, Eindmontage T.C.

Omte Ziekentroost dank ik hartelijk voor de betrouwbare belangstelling tijdens mijn verblijf in het ziekenhuis.
A. Sluip, T.V.-montage.

Daag Sinterklaasje

Het is zaterdagmiddag. De kalender vertelt mij dat het 28 november is en de klok wijst het tijdstip van kwart over twee aan. In ons Haags: Ontspanningsgebouw is alles in gereedheid gebracht om de kinderen en hun ouders te ontvangen voor de viering van het jaarlijkse Sint-Nicolaasfeest. Naarmate de wijzers van de klok op hun weg naar half drie vorderen voel de grote zaal zich met het geroezemoos van opgewonden kinderstemmetjes. Hier en daar hebben wat peuters het moeilijk als het vertrouwen contact met vader of moeder verloren dreigt te gaan. Maar de rustige overreding van de leidsters want het meestal en als vader of moeder dan nog niet eens zo erg weg gaan zitten, zijn ze al gauw die grote-mensen-wereld vergeten.

net v.d.H.-tje

WEEKLIJKS VERSCHIJNEND PERSONEELSORGaan VAN VAN DER HEEM N.V. EN AANVERWANTE BEDRIJVEN - DEN HAAG, UTRECHT EN SNEEK.

Redacteur
C. SCHREVEL
Nr. 865
4 december 1964

VAN DER HEEM N.V.

VAN DER HEEM N.V. KOOPT FABRIEKSPAND

Van der Heem N.V. is erin geslaagd de eigendom te verwerven van het reeds sedert vele jaren bij haar in gebruik zijnde fabriekspand Laakweg 142 in Den Haag. Sinds 1948 is in dat gebouw gevestigd de dochtermaatschappij Eerste Nederlandse Autorijwielafabriek (ENAF) N.V., fabriek van de Solex-bromfiets.

Door de aankoop van deze ruime fabriek werd voldaan aan een reeds lang gevoelde behoefte aan meer zekerheid en uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van de huisvesting van de fabricage van de Solex en andere producten, welke behoefte mede in verband met de toekomstige samenwerking met Indola N.V. zeer dringend was geworden.

De Zwarte Pieten hebben Goby en Harry van Haastrecht gehaald omdat zij even bij Sint-Nicolaas mogen komen.

wassen, richt Sint-Nicolaas zich tot de kinderen. Zijn „arbeid“zame leven is hem aan te zien. Zijn stem klinkt wat vermoeder dan vorig jaar. In de eerste plaats vertelt hij ze, dat het bij Zwarte Pieten natuurlijk moeilijk te zien is of ze zich hebben gewassen. Daarom geldt de regel dat ze 's morgens en 's avonds een bad moeten nemen. „Safety first“.

Vervolgens gaat het grote boek open en wordt in angstige stilte geluisterd als de Sint een voor een de namen opleest van de kinderen die hij dit jaar graag even heel dicht bij zich wil hebben. Pluimen worden uitgedoeld en vernamende woorden gesproken en steeds worden na afloop

Tommy Verlezen wil best voor Sint een liedje zingen.

Als om half drie de zaallichten langzaam doven en de tonnellichten aangloeien is de spanning haast voelbaar. Onder leiding van een van onze werknemers, de heer A. Damen van de afdeling Eindmontage Telco, worden ze al gauw in de gelegenheid gesteld die spanning voor een gedeelte af te reageren door Jutkeels het bekende repertoire van Sinterklaasliedjes af te werken. Via de man die door de bomen schijnt en de stoomboot die grinds aankomt vragen ze zich af wie ze daar horen kloppen en tenslotte wordt Simnicklaasje uitge-

Grote aandacht voor wat er op het podium gebeurt.

Juiste techniek van het neus snuiten

Hoe dikwijls zien wij niet het volgende gebeuren?

Mijnheer X is neusverkouden. Vele tekenen wijzen daar onmiskenbaar op. Met de regelmaat van de klok haalt mijnheer X een zakdoek voor de dag, welke hij in zijn rechter hand uitspreidt. Met een zekere gevoelendheid omvat mijnheer X dan zijn neus — hij haalt diep adem en met een geforceerde uitademing wordt alle lucht met kracht door zijn neusgaten naar buiten gepuist. Alle door de uitgeperste lucht bevoerde delen raken in trilling en een luid getoeter is het gevolg.

Mijnheer X wilde in één keer zijn neus leeg snuiten.

Indien wij iets anders leren omtrent de anatomische bouw van onze neus en zijn bijholten, zal het ons duidelijk worden, dat het door mijnheer X verwachte resultaat zo nooit wordt bereikt. Integendeel, door deze verkeerde techniek van neus snuiten kan een groot onheil worden aangericht. Doeh daarover straks.

In iedere neushelft draineren enige neusbijholten, sinus genaamd. Een ieder heeft wel eens van een sinusitis gehoord, waarmee dan bedoeld wordt een ontsteking van een of meer van deze holten. Bericht zijn de ontstekingen van voorhoofdsholten en kaakholten.

Wanneer men lucht blaast door een neusgat, teneinde vocht of slijm af te voeren, dan zijn er twee mogelijkheden:

1. men blaast zacht, waardoor een zuigende werking op de genoemde bijholten wordt uitgeoefend (venturi werking).
2. men blaast hard (mijnheer X), waardoor het uit de neus te verwijderen, vaak infectieuze, materiaal juist in deze holten wordt geperst.

De zuigende werking genoemd sub 1 is de fysiologische. Eventueel gevormd vocht of slijm wordt uit de neus en bijholten weggezogen en naar buiten afgevoerd.

De methode sub 2, waaraan mijnheer X zich zo zorgvuldig schuldig maakte, heeft tot gevolg, dat het infectieuze materiaal in plaats van te worden afgevoerd, met kracht in een of meerdere neusbijholten wordt geperst. Hier behandeld zal het een ontsteking van de betreffende neusbijholten of wel een sinusitis kunnen veroorzaken.

Iedere sinusitis neigt tot chronisch worden, wat een gereede aanleiding is tot herinfectie van het neusslijmvlies, dus tot een blijvende verkoudheid.

Veel erger is evenwel het feit, dat een chronische sinusitis dikwijls aanleiding is tot een ernstig lijden elders in het lichaam.

Snuit uw neus dus met verstand! Druk één neusgat dicht en blaas enige keren op beschieden zijde wat lucht door het andere.

Het resultaat is verbluffend.

Is uw neus verstopt, dan brengen neusdruppels uitkomst. De slijmvliezen sinken er door, de uitmondingsplaatsen van de bijholten komen vrij en bij het snuiten kunnen vocht en slijm normaal afgevoerd worden.

R. de Wit,
Bedrijfsarts.

VRUJETJDSBESTEDING

BOEK OVER MARKTDOCUMENTATIE

Hoe besteed ik mijn vrije tijd? Op deze vraag zal ieder mens een ander antwoord geven. Sommigen zullen zeggen: „Vrije tijd mijnheer, ik heb nooit vrije tijd, wat is dat?“, terwijl anderen zullen beweren altijd vrij te hebben. De tussengroep heeft normaal haar tijd van arbeid en rust.

De besteding van de vrije tijd kan moeilijkheden opleveren. Hele studies zijn hier aan gewijd.

Een man die zeker geen last van een onbenutte vrije tijd heeft is de heer H. E. van 't Oever. Kort geleden is er een studie van hem in boekvorm verschenen. Onder de titel: Marktdocumentatie voor de Verkoop, schotelt de schrijver (marktonderzoeker van Van der Heem Internationaal N.V.) ons een rijkdom aan kennis voor. Dit is het derde manuscript van de heer Van 't Oever dat door Samsom N.V. (Alphen aan de Rijn) wordt uitgegeven. Eerder zijn al verschenen: „Documentatie voor verkoop van uw bedrijf“ en „Desk-work ervaringen.“

Tevens namen verschillende vakbladen in binnen- en buitenland artikelen van onze „Markman“ op.

Het schrijven van artikelen en boeken is een vrijetijdsbesteding van hoog niveau, de schrijver van „Marktdocumentatie voor de Verkoop“ heeft er slag van.

j.s.

PERSOONLIJKE OPROEP

Als voorzitter van de Veiligheidscommissie complex Maanweg Den Haag doe ik een beroep op u om — zo u hiertoe al niet bent besloten — nog eens goed te overwegen of het deelnemen aan de Verkeerscursus ook voor u niet van groot belang kan zijn. Iedere weggebruiker moet de verkeersregels kennen. Zelfs wanneer u even naar de kiosk loopt om een krant te kopen bent u al verkeersdeelnemer. U moet dan bij voorbeeld weten hoe u u op de zebra moet gedragen.

Alle verkeersregels zijn u duidelijk als u er zes halve uurjes aan besteedt. Op de mededelingenborden in onze fabrieken te Den Haag en Sneek en in het personeelsorgaan zijn publicaties verschenen over de Verkeerswetgeving. Via ons bedrijf kunt u deelnemen. U krijgt zes lessen toegezonden, moet de daarbij gestelde vragen beantwoorden, die u later gecorrigeerd terugkrijgt. Kosten? f 3,75.

Velen gaven zich al op bij het centrale punt voor deze actie: mevrouw Van Rossum, afdeling Personeelszaken. Maar nog niet iedereen. Laat deze unieke gelegenheid om de verkeersregels te leren of de kennis ervan weer eens op te frissen niet voorbijgaan.

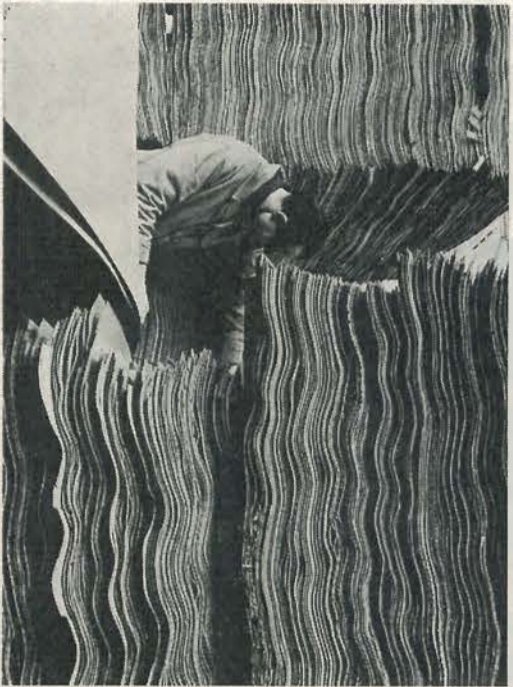
Onvoorbereid aan het verkeer deelnemen betekent dat het aantal verkeersongelukken in Nederland (500 per dag), nog hoger kan worden. U wilt toch zeker niet de oorzaak daarvan zijn? In het gunstigste geval heeft een verkeersongeval voor de betrokkenen een flinke financiële strop tot gevolg. De afloop kan ook ernstiger zijn.

Van medische zijde vernam ik dat de gevolgen van de huidige verkeersongevallen veel erger zijn dan die van de vroegere pestepidemieën.

Het woord is aan u!

N. W. Lagendijk.

ZO KUNT U HET OOK ZIEN

109782, 109783 en
... 10978... h, nou
niet de tel laatste
raken ... 109785,
109786 ...

Liedjes zingen bij de Sint in Sneek

Zaterdag 21 november was Sint-Nicolaas al met de boot in Sneek gearriveerd. Maar de kinderen van de Sneekse werkmensen hadden nog zeven nachties moeten slapen voordat Sint-Nicolaas bij hen in de fabriek Sneek kwam.

Om half drie zaten de kinderen vol spanning te wachten op Sint; waar bleef hij? Toen zijn ze met elkaar heel hard (maar niet schreeuwend) gaan zingen. Het was net alsof de Sint dat gehoord had, want even later kwam hij binnen. Alle kinderen waren toen zo blij.

Toen werd het verder heel gezellig. Er was een goochelaar, Wim René (de heer Ruijter), die iedere keer de maan achter de wolken toverde en nog veel meer toverkunsten deed. Meneer Jekema kon leuk op de accordeon spelen. Op de foto ziet u hoe een grote kinderschaar bij hem liedjes voor de Sint zingt.

Daarna werden er nog een paar tekenfilms vertoond.

Met de maag vol chocoladenek, snoepjes en pepernoten gingen de kinderen opgetogen huiswaarts.

Licht in de avond!

Voor hen, die op woensdagavond 25 november j.l. niet achter glas thuiszaten, — het bekende glaasje op een voet of het glazen venster van de TV — was het een licht in de avond in de kleine filmzaal van het Ontspanningsgebouw te Den Haag te zitten. Daar werd voor een aandachtig publiek een serie amateurfilms vertoond, die de tocht terug naar de „zaak“ dubbel en dwars waard was. De Ontspanningscommissie had niet voor niets in haar aankondiging gezegd: „... met enige trots delen wij mede dat het ons gelukt is een filmavond te beleggen, hoog niveau...“ enz. De heer A. J. Leijdeckers van de Haagse Amateurfilmclub, die voor het grootste deel zelf aan de vertoonde films had medegewerkt, werd telkenmale met gul applaus beloond.

De heer Koopman, die de avond inleidde, wees onder andere op het verschil tussen de beroepsfilmer en de amateur. Toch

was het commentaar van vele toeschouwers later op de avond dat verschillende facetten in de vertoonde films de stempel van „beroeps“ zeker verdienden. Ondanks de aanvankelijke moeilijkheden met de zaalverlichting kwam er toch „Licht in de avond“; via het „Alpenland“ en „Voor wie de bel luidt“ bereikte men in goede harmonie van praten en kijken de pauze. Na de pauze kwam het klassewerk van de heer Leijdeckers in de vorm van „Carrière“ en „Achter glas“ op het witte doek. Hiermede bewees hij dat ook de amateurfilmer tot grootsse dingen in staat is. Niet voor niets heeft de pers bij de eerste openbare presentatie deze film veel lof toegezwaaid; verder wonnen de makers de heren A. J. Leijdeckers en J. Zaatman er diverse prijzen mee in binnen- en buitenland.

Het gegeven van deze laatste film „Achter glas“ is niet alleen filmttechnisch juist uitgewerkt, maar het gaf ook een aangrijpend beeld van het leven van de invalide mens, dat zich vaak ongezien in onze directe omgeving afspeelt.

De waarde van deze avond is door vorm en inhoud hoger geworden dan wij hadden durven verwachten.

j.s.

Brommen

Wij, verzamelaars — nog niet georganiseerde — jeugdige bromfietzers, zijn veel overtuigd van de noodzakelijkheid van snelbrommers. Lekker scheutmen en zijn laavaat maken. Mensen de doodsklippen op het lijf jagen als je, omstrengeld door Ets, Aus of Maryjke, voorbij komt rossen.

Onbegrijpelijk dat de politie er anders over denkt. In Haarlem zijn in de afgelopen negen maanden 225 brommers in beslag genomen. Mag de politie wel in beslag nemen? Daar hebben we de wetboeken eens op nagrkeken. Tot onze verslagenheid bleek dat wel het geval te zijn als de bromfietser niet aan de voor-schrijften voldoet. Je mag bij voorbeeld niets aan de carburateur veranderen, de uitlaat moet je laten zoals hij was en te hard schouwen mag ook al niet.

Pech gehad: vooral als de politie in de zomervakantie je brommer tippikt. Dan zijn de rechters met vakantie en duurt het maanden eer je zaakje voorkomt. Als je de brommer terugkrijgt moet je de carburateur en de uitlaat weer in de oorspronkelijke toestand terugbrengen en bij de politie laten zien. Maar dan is het de zomer voorbij.

De lol gaat er zo wel af, want als je nog eens knooit aan de motor of te hard rijdt, pikken ze je brommer in, zetten er de sperraag in en slaan hem verder grondig naar de knoppen.

Weet u dat ze ons in Arnhem goed te pakken hebben? Daar hebben ze een hooflagent van politie — wel een jofele vent hoor — die lid is van een judovereniging. Wat heeft die bink nou gedaan? Hij heeft een groot aantal hoogstaanscheurders zo gek gekregen om bij hem op de vereniging te komen! Moet je meemaken: dat is natuurlijk 's avonds en dan kan je niet door de stad rossen, daar is geen tijd meer voor. Maar 't is wel fijn, want met die sport leer je je lichaam en je spieren gebruiken en hoe je temand soepel kan vloeren. Daar komt meer voor kijken dan aan een stomme gashendel draaien.

En we zijn er nog niet. Die hooflagent in Arnhem heeft nou weer een ander idee: hij wil ons, brommers, één keer in de week bij elkaar laten komen op een onwe startbaan van de vliegbasis bij ons in de buurt. Daar kunnen we scheutmen zoveel als we willen. Nou vraag ik je, waar moet dat heen? Wat moeten we dan nog in de stad met onze snelbrommers?

Dan nog wat. Die hooflagent rijdt op een Solex. Vroeger dachten we: waardoeloes, ouwe-mannen-fiets. Maar nou mochten we er een poosje op gaan rijden. Helemaal niet gek. Nou ja, je zocht eerst wel naar je versellingen, maar die zitten er niet aan. En 't gaat hardaan met de snelbrommerij en dan moeten we wat anders verzinnen om op te vallen.

Daar vinden we wel wat op. We houden u op de hoogte!

S.

Tanss deze weg beting ik ook namens mijn vrouw en kinderen. Ziektekoos, cher, baakentjes, die ik onvangen heb tijdens mijn gedwongen thuisverblijf.

A. Vasselings,
Draaierij.

In de figuur moeten zesien woorden van negen letters ingevuld worden overeenkomstig de hiertoe gegeven omschrijvingen. Elk woord is samengesteld uit drie lettergroepen die wij hier eveneens afdrukken. Als tenslotte alle woorden ingevuld zijn, kunt u op de twee aangegeven verticale rijen van boven naar beneden lezende twee woorden vinden die u in het VDH-tje meer gezien hebt!

1. overblijfselen;
2. ondermelk;
3. vlieguitgescroef;
4. bronzen en nikkelten munten;
5. zo is een vier minuten gekookt ei;
6. brandstof;
7. met kleinere snelheid;
8. een spijker van vijf duim lang;
9. uitersgiffige vloeistof;
10. ziekenauto;
11. kunstbater;
12. bekwaam tot oordelen;
13. afstandsmaat der astronomie;
14. de getallen 4, 9, 16 zijn ... ;
15. prachtig;
16. staats-hoofd.

Oplossingen moeten uiterlijk woensdag 16 december a.s. in het bezit zijn van me-juffrouw Hartsuiker, redactie VDH-tje, Den Haag.

De volgende prijzen zijn beschikbaar: 1e prijs f 15,—, 2e prijs f 10,—, 3e prijs f 7,50, 4e, 5e en 6e prijs f 5,—.

The sound of murder op 18 december a.s.

Dit bijzonder knap geschreven toneel-spel van William Fairchild, in de vertaling van Ans Koppes, zal op bovenstaande datum worden opgevoerd door de Toneelgroep Den Haag.

Wij weten dat een thriller bij ons pu-bliek zeer gewild is. Er zijn echter maar weinig stukken met een spannende intrige en een zo verrassend slot als „Over moord gesproken“.

Echt een stuk, dat een volle zaal waardig is.

De toneelgroep zal op 18 december zijn best doen. Aan u de daad onze toneelisten op die avond met uw bezoek te vereren. U zult daar beslist geen spij van hebben!

VACATURE

Gegadigden voor de functie van tijdschrijver in het bedrijf Maanweg kunnen zich schriftelijk aanmelden bij de heer Verdaasdonk, afdeling Personeels-zaken Den Haag.

Kerst-bridgedrive

Dinsdagavond 15 december a.s. om 20.00 uur zal in de kantine van de Kastenfabriek Den Haag een Kerst-bridgedrive worden gehouden.

Al jarenlang is een vaste groep bridgers present op deze drive; ook anderen zijn van harte welkom.

Het inschrijfgeld bedraagt f 2,— per paar. U kunt zich opgeven bij portier Schäffers, toetsel 350.

Zag u het ook zo?

Voorraad fineer in Kastenfabriek Den Haag.

1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					

AAR ELK IEK LIC PEL TEM
 AMB ENK INE MAG PRE TEN
 BLA ENT ING MAR PRO TEN
 CHE FZA KLE MER RES TIS
 CHT GAR KRI MER SID ULA
 DRA GZA KWA NCE STE UUR
 DUI HAL LAN NIF TAN UWZ
 ELD HTJ LER OOL LAP VIJF

I.VOK naar Postmuseum

Vrijdagmiddag 20 november j.l. omstreeks half drie. Cp verschillende afdelingen in het bedrijf Maanweg grijpen dames en heren jas, shawl en handschoenen.

Onder een ongeschijns voorbarig klinkende afscheidsgroet „Prettig weekend allemaal“ zoeken zij de uitgangen op.

In het kader van de kantooropleiding ging de I.VOK-groep die middag onder leiding van de heer Koopman een bezoek brengen aan het Postmuseum in Den Haag.

Tijdens deze interessante excursie zagen zij — weliswaar in een te kort tijdsbestek — de ontwikkeling van de Postrijen via telegrafie en telefonie.

Morssistenten, telex, positieonstuarzen, straalzenders, sorteerapparaten: in een rare telende of sprekende „klankherrie“ wisselden deze verschillende fasen van de rondleiding elkaar af.

Al met al was het een zeer interessante en leerzame middag. Een dagje Postmuseum Den Haag kunnen wij u ten zeerste aanbevelen.

INHEEMSE ZAKEN

Talioze studenten aan Amerikaanse scholen en universiteiten zullen binnenkort kennismaken met de SoleX.

Een Amerikaanse cameraman bracht één dag door in de ENAF om met beelden van de SoleX montagelijn het bromfietsveersichis-ssj in zijn film „Communicate in de EEG“ te illustreren.

Beloonde ideeën

Na beoordeling en goedkeuring van de verschillende inzendingen uit de Ideeënhuis ingende beloningen bekendmaken.

MAANWEG

De heer F. J. Hakkaart, Plaathbewerking, gaf aan dat een stoffkap uit de afvalstukken van de ventilatorkachel kon worden ver-vaardigd. Voordien werd de kap uit ander afvalmateriaal gemaakt, dat niet meer voor-handen was. De besparing die dit voorstel opleverde had voor de heer Hakkaart een beloning van f 50,— tot gevolg.

Een uitsparing in de kooi van TV-appa-raten stond de heer Th. Schrijver van de afdeling Plaathbewerking niet meer aan. Hij omschreef zijn eigen visie, wierp dit in de Ideeënhuis en f 40,— werd zijn deel.

Een lintzaagmachine werd niet veel meer gebruikt, omdat de zagen steeds brakten. De heer G. Bergman, Staf Ontwikkeling Civiele Producten, gaf een methode aan hoe het euvel van de zaagbreuken kon wor-den ondervangen. Deze tip werd beloond met f 25,—.

De heer A. L. Brandhorst van de Ge-reedschapmakerij wist een slijpmachine door een handige aanpassing meer univ-ersaal te maken. Hiervoor ontving hij f 20,— beloning.

Abusievelijk was in twee soorten spoelen een kern aangebracht, terwijl dit niet was voorgeschreven. Door de opmerkzaamheid van de heer J. Jungmann, Voor-montage T.C., zullen deze kernen in andere spoelen worden gebruikt. De beloning voor dit idee bedroeg f 20,—.

Op de afdeling Proccesontwikkeling be-dacht de heer J. J. Kompen enkele voor-zieningen die het aanbrengen van scharme-ren bij een serie TV-toestellen overbodig maakte. Voor deze besparing ontving hij f 15,—.

f 15,— kreeg de heer M. den Heijer van de T.V.-montage.
 De heren L. van Dommelen en S. M. J. Zwart van respectievelijk de Draaierij en Eindmontage T.C. zagen hun idee beloond met ieder f 10,—.

SNEEK

De heer R. de Vries ontving voor zijn verbetering aan de materiaalstellingen een beloning van f 20,—.

De heer C. A. Leune ontving voor zijn idee f 15,—.
 Met f 7,50 werd een idee van J. Feen-strajr. beloond.

A. K. Hiemstra ontving een aanmoedi-gingspremie van f 5,—.

UTRECHT

Met een beloning van f 50,— staat de heer F. Jansen, Magazijn Keulsekade, dit keer in Utrecht bovenaan op de lijst van de ideeënuwmaars. Hij gaf een wijze van besparing aan bij het gebruik van het ba-lanceerhoofd.

De heer H. den Boestert van de afde-ling Montage Keulsekade zag zijn verbe-te-ring aan de klinkgereedschapslang IS 150 met f 20,— beloond. Tevens kreeg hij een beloning voor zijn methodewijziging van passstrik IS 150 in de vorm van f 10,—.

Eveneens met f 10,— werden beloond de heren J. P. J. de Bruin, Centraal Service Onderdelen Magazijn; A. Liffijt, Melawa Keulsekade en R. L. Vermaesen van de Montage Keulsekade.

W. P. Offerbeek van de Montage Keulse-kade kreeg een aanmoedigingspremie van f 5,—.

het V.D.H.-tje

WEEKLIJKS VERSCHIJNEND PERSONEELSORGAAN VAN VAN DER HEEM N.V. EN AANVERWANTE BEDRIJVEN - DEN HAAG, UTRECHT EN SNEEK.

Redacteur C. SCHREVEL
 Nr 866
 11 december 1964

UITBREIDINGS FEEST in UTRECHT aan de ZEELANTLAAN

Woensdag 2 december was ik de gast van ons bedrijf in Utrecht ter gelegenheid van de opening van onze vierde Van der Heem vestiging in de Domstad, namelijk onze ver-warmingsketenfabriek aan de Zeelantlaan.

Alweer een fabriek openen? Nog vers in het geheugen ligt de opening van onze prach-tige fabriek in Sneek, die in vergelijking met deze Utrechtse vestiging van een veel gro-tere omvang is. Toen ik uitgenodigd werd de opening bij te wonen, was mijn eerste ge-dachte: Moet daar nu „zoveel drukte“ voor worden gemaakt?

Al gauw kwam ik tot de ontdekking dat dat niet alleen een voorbarige, maar ook een onjuiste gedachte was. Er zijn veel spreekwoorden en zegswijzen in de Nederlandse taal die weergeven dat niet alleen de grote dingen van belang zijn, maar ook de kleine. Je komt in de Zeelantlaan dan ook niet onder de indruk van de enorme gebouwcom-plexen, maar wel van het feit dat hier een bestaande, nieuwe fabriekshal in 10 weken tijd, dank zij aller medewerking, is omgebouwd tot een modern fabriekje, volkomen geschikt voor het doel waarvoor het die dag officieel geopend werd.

De gasten.

In de kleine, maar echt gezellige ingerichte kantine werden de gasten ontvangen. Naast Dr. J. de Nooij, wethouder van Financiën en Economische Zaken in Utrecht, zagen wij directieleden van verschillende Utrechtse bedrijven en instellingen en een groot aantal vertegenwoordigers van de pers. Voor Van der Heem N.V. waren aanwezig Ir. P. G. Zaaier, directeur en Ir. W. J. Boot, onder-directeur, en uiteraard onze gastheer, Ir. J. Keuning, bedrijfsleider Utrecht.

De organisatie was voortreffelijk: een mooi voorbeeld van samenwerking tussen Public Relations, in de persoon van de heer Van Luttervelt, en Personeelszaken Utrecht, vertegenwoordigd door de heer Harteveld Kleuwer en mejuffrouw Kamer.

Verwelkoming door Ir. Zaaier.

Ir. Zaaier heette de aanwezigen welkom en schetste in het kort de geschiedenis van Van der Heem en de snelle groei, om ten-slotte een overzicht van het productiepro-gramma te geven.

Van de 4 productiegroepen: radio, TV en grammofon, elektrische huishoudelijke toestellen, de Solex bromfiets en de elek-tronica, noemt de fabriek Utrecht voorna-melijk de tweede groep: de elektrische huis-houdelijke toestellen voor haar rekening.

In ronde getallen weergegeven, aldus de heer Zaaier: werken in ons concern thans 3.400 medewerkers, waarvan er 650 in de Utrechtse bedrijven werkzaam zijn.

De heer Zaaier gaf vervolgens enig in-zicht in de indeling van het personeel in de verschillende groepen, een overzicht van de werkzaamheden van de afdeling Personeels-zaken en noemde het vele werk dat voor het voortbestaan van ons bedrijf op het gebied van onderzoek en ontwikkeling wordt gedaan. Ook memoreerde de heer Zaaier de verschillende vakopleidingen, waaraan binnen ons bedrijf niet minder dan 80 jongelui deelnemen.

Als het volgende jaar de fusie tussen In-dola en Van der Heem een feit zal zijn zal onder de nieuwe naam Indothem N.V. onze organisatie ruim 5.000 medewerkers tellen. De bestaande Utrechtse onderneming EMI zal dan tot het Indothem concern be-horen, waardoor Indothem N.V. in de stad Utrecht met ruim 1.000 werknemers tot de grote werkgevers zal gaan behoren.

Officiële opening.

Vervolgens kreeg Dr. J. de Nooij, wet-houder van Financiën en Economische Za-ken, het woord.

Het heeft helemaal geen moeite gekost, aldus Dr. De Nooij, om mij over te halen deze vierde vestiging van Van der Heem in Utrecht te willen openen. En daarmee wil ik meteen stellen dat ik met het grootste genoegen deze uitnodiging heb aanvaard; niet, zoals u zelf kunt constateren, omdat hier vandaag een spectaculair groot gebouw wordt geopend, maar omdat de gelegenheid er nu is de aandacht te vestigen op de fa-brieken van Van der Heem in Utrecht en op Van der Heem in het algemeen.

Bij al de gegevens over uw bedrijf waar-over ik beschik, aldus de wethouder, heeft mij één ding direct aangegesproken. En dat is

Kaarten voor toneel

De kaartverkoop voor de toneel-avond door de Haagse toneelgroep, vrijdag 18 december a.s., vindt plaats dinsdag 15 december a.s. gedurende de pauzes in beide kanten.

Nog even ter herinnering: er zal worden opgevoerd de thriller „Over moord gesproken“ (The sound of murder) van William Fairchild.

Vervolg pag. 2 kolom 1

(Vervolg Zeelanlaan)

dat van de oprichting af de leiding van dit bedrijf bij alles typisch eigentijdse maatregelen heeft genomen. Anders gezegd: het is altijd, gezien de voortvarende groei, op het juiste moment met de tijd meegegaan. Dat blijkt niet alleen uit de soorten producten die door Van der Heem vervaardigd worden, maar ook bij voorbeeld — en dat acht ik zeer belangrijk — uit het personeelsbeleid dat in deze bedrijven wordt gevoerd. Ik vind het prettig dit nu te mogen benadrukken, omdat mijns inziens niet alleen het productieprogramma maar veel meer nog de voortvarendeheid in het beleid Van der Heem gemaakt heeft tot wat het is.

Dr. De Nooij sprak de wens uit dat deze zelfde voortvarendeheid en dit zelfde beleid ook in de toekomst blijvend zal worden voortgezet. Hierop verklaarde de heer De Nooij onze nieuwe vestiging in Utrecht aan de Zeelanlaan voor geopend.

Rondleiding.

Tenslotte werd het woord gevoerd door Ir. J. Keuning. Hij gaf een overzicht van de producten die in Utrecht worden vervaardigd en noemde daarbij de vestigingen waar dit gebeurt.

Ik ben erg blij dat u zoveel belangstelling voor deze opening en daarmee voor ons bedrijf en speciaal de Utrechtse vestiging toont, aldus Ir. Keuning. Deze nieuwe vestiging aan de Zeelanlaan is speciaal bestemd om volledig ons assortiment vervaardigende te fabriceren met bijbehorende technische apparatuur.

O.R. ENAF bijeen

De Ondernemingsraad van de ENAF vergaderde dinsdag 1 december j.l. onder voorzitterschap van Ir. P. G. Zaaijer. In deze vergadering waren wel de twee belangrijkste punten de directieafdelingen en de vakanties voor 1965.

Directieafdelingen.

De eerste mededeling die de heer Zaaijer deed was er een die kennelijk niemand verwacht had. Het pand waarin nu de Solex-fabriek is gevestigd is eigendom geworden van Van der Heem, aldus de heer Zaaijer, waardoor nu een einde gekomen is aan de onzekerheid over de definitieve vestiging van de ENAF. In de komende jaren zullen wij van dit gebouw een moderne fabriek maken, die aan alle te stellen eisen voldoet. Het bleek inderdaad een verrassing voor de Ondernemingsraad en de leden waren er erg blij mee.

Verder stelde de heer Zaaijer dat de verkoop van de Solex naar bevestiging verliep, maar dat, zoals bekend, het krijgen van voldoende mensen een probleem is.

Vakantie 1965.

Uitvoering werd door de raad over dit punt van gedachten gewisseld. Officieel werd vastgesteld dat de fabrieksvakantie ook voor de ENAF zal vallen in de twee

rende technische apparatuur.

Tenslotte nodigde de heer Keuning de gasten uit het bedrijf te bezichtigen.

Na afloop van de rondgang door het bedrijf konden de gasten in de kantine een aperitief gebruiken, waarna dit officiële gedeelte was geëindigd.

Daarmee zijn de feestelijkheden rond deze opening nog niet achter de rug, want zowel personeel van de andere vestigingen in Utrecht als de ingezeten van Utrecht krijgen dezer dagen nog de gelegenheid deze nieuwe aanwinst te bewonderen.

Gezellige ruimte.

Een „nieuwe aanwinst“ en „bewon-

V.l.n.r. de heren Ir. Keuning, Dr. de Nooij, Drs. Scherks, Jaspers, (een der directeurs van R. S. Stokris & Zonen N.V.), Drs. van Rossum en Ir. P. G. Zaaijer tijdens de rondgang door de fabriek.

laaste weken van juli, met dien verstande dat er voldoende mensen op vrijwillige basis in de twee weken aanwezig blijven om de Solex-montage goed te laten verlopen. Op korte termijn zal worden geïnformeerd wie de voorkeur geeft aan doorwerken in die twee weken en zijn vakantie op een ander moment opnemen.

Rondvraag.

Het al enige tijd bestaande plan om medewerkers van de ENAF in de gelegenheid te stellen met familie het bedrijf te bezichtigen zal in februari 1965 gerealiseerd worden.

De besprekingen met de werkmensorganisations over de indeling van de ENAF-functies in de werkklassen van de CAO Metaal zijn zover gevorderd dat mag worden aangenomen dat deze zaak nog in 1964 definitief zijn beslag zal kunnen krijgen.

Dank u Sint

Namens het gehele personeel zeggen wij de directe hartelijk dank voor de Sint-Nicolaas-surprise op de dag der verrassingen.

P. ten Pierick, secretaris
Centrale Ondernemingsraad.

Mogge meneer!

Bijna elke ochtend kom ik hem tegen. „Mogge meneer“.

„Goede morgen“.

Ik ga dan naar kantoor. En hij? Ik weet het niet. Hij kan een vertegenwoordiger zijn, of een ambtenaar. Of misschien is hij leraar. Ook zijn naam ken ik niet.

Omgeveer een jaar geleden ontmoette ik hem voor het eerst. Daarna zag ik hem dagelijks, steeds onstreeks dezelfde tijd en op dezelfde plaats. Er was weinig opvallends aan hem, niet meer dan een onafscheidelijke hoed en dito paraplu, zelfs wanneer er geen druppel regen werd verwacht.

Toen ik hem eens een hele week niet zag, vroeg ik mij af of hij soms ziek zou zijn. Maar na die week, was hij weer present. Natuurlijk had ik maar zijn gezondheid kunnen informeren. Maar je stapt niet zo maar op een dobtrende af! Een dobtrende? Dat was hij eigen-

Utrechtse ideeën

Graag publiceren wij een foto van deze 4 Utrechtse „uitvinderts“, vooraf nu hun prestatie bekend gemaakt kan worden met de opening van de dekenfabriek aan de Zeelanlaan in Utrecht.

De korstlutrings voor de ventilator-statoren werden afgevoerd op een revolverbank. De heer M. P. Agterberg links boven, afdeling Melawa, zag dit en vond dat door deze bewerking te veel materiaal verloren ging.

Hij stelde voor om de ringen af te snijden. Inderdaad was dit een goede gedachte, want hierdoor werd niet alleen een materiaalwinst van 75% geboekt, maar het bleek ook nog sneller te gaan. Voor de besparing die dit opleverde werd aan de heer Agterberg een beloning van f 150,— uitgedeeld.

De besturing van de lasautomaat voor de ventilatorkorven werkte niet feilloos. De heer C. A. H. Ridder rechts boven, chef afdeling Nabewerking, heeft derhalve zijn hobby elektronica ten dienste van het bedrijf gesteld en de besturing geheel elektronisch uitgevoerd. Hij laat de machine commanderen door de spijlen van de te lassen korf, zodat de machine foutloos en sneller werkt.

Dit gaf een zodanige besparing, dat de heer Ridder hiervoor de grote beloning van f 600,— ontving.

De heer A. J. Stork links onder, afdeling Nabewerking Keulsekade, vond dat het heel goed mogelijk was vier waterbladen tegelijk te beitsen in plaats van twee. Dit bleek zeer juist gezien te zijn, zodat nu in dezelfde tijd dubbele produktie gemaakt wordt.

Voor de besparing die dit opleverde ontving de heer Stork maar liefst een beloning van f 290,—.

De heer C. J. v. d. Kley rechts onder, Montage Abstederdijk, zag een mogelijkheid om tegelijk met het oppersen van de collectoren op de ankers ook de perinax isolatieplaat op te persen.

Deze mogelijkheid bestond inderdaad door het persgereedschap te wijzigen. Dit gaf per anker slechts een kleine besparing, maar door de zeer grote aantallen ankers die vervaardigd worden werd de besparing zo groot, dat de heer v. d. Kley hiervoor een beloning ontving van f 170,—.

lijkt al lang niet meer. Op een drukke zaterdagmiddag in de stad zou ik hem direct hebben herkend, zelfs wanneer hoed en paraplu zouden ontbreken.

Die bijna dagelijkse ontmoetingen begonnen mij te irriteren. Wat zou dat toch voor iemand zijn? Zou hij plezier hebben in zijn werk? Zou hij's morgens onder het ontbijt zijn vrouw de laatste nieuwtjes voorlezen uit het ochtendblad of zou hij, zonder een woord van afscheid, de deur uitgaan?

Voor de zoveelste keer zag ik hem aankomen en juist toen ik bij me zelf vaststelde dat hij in elk geval een man van de klak was, hoorde ik: „Goede morgen, meneer“. Zijn plotselinge groot overrompeld mij even, maar welhaast ontbeest beantwoordde ik hem. „Goede morgen“. Toen ineens voelde ik deze groot als een soort bevrijding en tegelijk als een vervreemding. Waarom ben ik daar niet mee begonnen? Waarom wachten we vaak zo lang met elkaar te groeten. Moeten we dan bestial alles van onze

— vier zijn ruim 1200 gulden waard

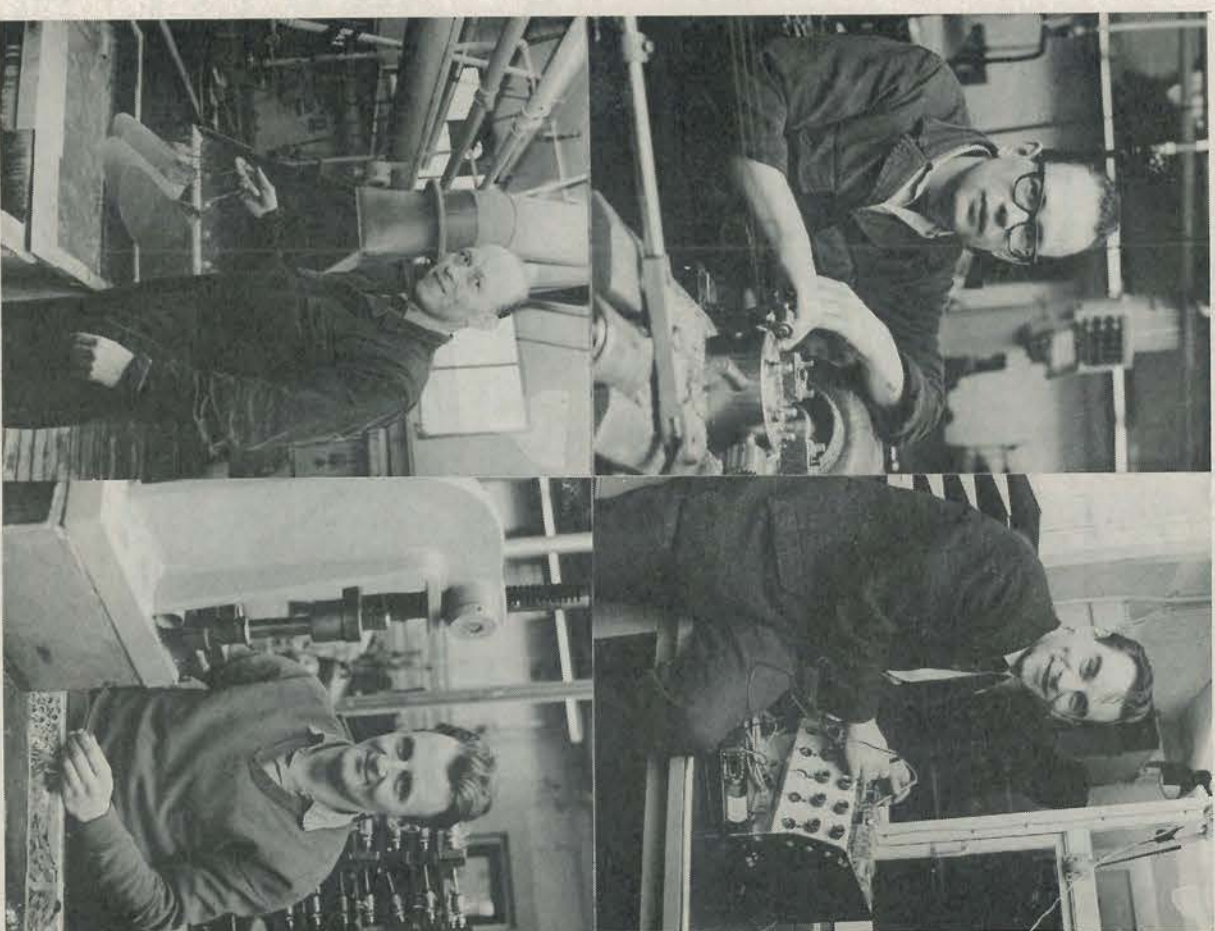
medemensen afroeten om ze een goede dag te wensen? Leren we niet teveel langs elkaar heen?

SNEL OPGEVEN

Bent u werkzaam in een van de Haagse bedrijven, in bedrijf Sneek of op een Technische Dienst? Heeft u zich al opgegeven voor de CURSUS VEILIG VERKEER?

Nog niet? Er is nog gelegenheid u op te geven tot en met 15 december bij mev. Van Rossum, afdeling Personeelszaken, Den Haag.

Het kost u slechts f 3,75 en zes halve uurjes lezen.

Johnny kreeg z'n konijnehok

De kinderen van het kindertehuis in Voorschoten mochten een verhanglijstje maken voor Sint-Nicolaas. Johnny schreef erop: een konijnehok. Vindt u het niet leuk dat die wens in vervulling is gegaan? Dank zij de goedgeefheid en bereidwilligheid van de Haagse medewerkers zijn op 5 december j.l. de kinderen van dit kindertehuis blij gemaakt met alerleukst speelgoed. Op de foto ziet u een klein gedeelte van de geschenken.

Poppewiegjes, klerenkastjes, gereedschapskisten, vert dozen en 3 konijnehokken zijn door een kleine groep Van der Heemers zelf vervaardigd. Daar hebben ze een paar vrije avonden voor gegeven. Ook de dames die de poppen van een garderobe hebben voorzien en de wiegjes compleet hebben gemaakt met matrasjes, kussenjef, lakentje en deken zijn daar menig avondje mee bezig geweest. Deze speelgoedactie is onder leiding van mevrouw Reinink en de heer Franzen weer een succes geworden. Zij hebben Sint een flink handje geholpen in zijn onbeperkte taak van weldoener.

Engels spreken en schrijven

Een fout die altijd op de loer ligt wanneer men Engels spreekt, of schrijft, is dat men een Nederlandse zin letterlijk in het Engels gaat vertalen. Wat op die manier geproduceerd wordt, lijkt wel wat op Engels en is vaak ook wel te begrijpen, maar past toch niet in het idioom.

Tot welke excessen dit kan leiden, werd op grappige manier aangegevoeld in onderstaande brief, die wij ontleenen aan De Zilvervink, het maandblad van de Vereniging van KLM-purvers en -hofmeesters.

Dear Dick,

A little while ago my father came home with a piece in his collar. He fell with the door in house and said that he was on the bottle. My mother sat in sack and ashes and I had the country. The waterlanders came before the day. "My poor little bloods of children!" my mother wept, "those poor sheep". She was as the dead so afraid that he would beat the hand to himself. He called: "Let me loose, I want to scoop a small air!"

I let my eye go over the past. I understood why father so often was in the oil, or had the buck ravig on. I understood that I should have to shell my own little beans now and that from strudy could come nothing more. There sat nothing other on but stich my hands out of my sleeves. Naturally I should not be able to hold under my mother, but perhaps I could earn a little cent to help her. I knew that I should have to give the playing football to it, and that I could set my hockey stick on the attic. But what gave that? I decided to put my best little leg before.

I went to my father and said: "I lubricate him. I part out with my study and go to earn my bread". He looked me on and said: "You are still wet behind your ears, but go your passage but".

So I packed my little furniture and took goodbye to my mother. The weeping stood me nearer than the laughing but I bit on my teeth and held myself good.

4

Oplossing puzzel 134

Het gevraagde telefoonnummer is 2178. Vermengvuldigd met 4 wordt dit 8712, hetzelfde nummer maar achterstevoren geschreven!

Prijswinnaars

1. (f 15-1) J. de Vries, Sneek.
2. (f 10-1) J. J. H. Bouquet, U2121.
3. (f 7-50) C. P. van Veen, 2961.
4. (f 5-1) K. Offinga, 1554.
5. (f 5-1) H. Korsman, 3500.
6. (f 5-1) H. E. P. Köhler, 1512.

Dammen R.S. - VDH

Op 26 november werd de jaarlijkse wedstrijd tussen de tienallen van Stokvis en Van der Heem, diploma in Rotterdam, gespeeld. Als vertegenwoordiger van Van der Heem was Mr. M. Polak meegereisd, die de directie van Stokvis en de spelers toesprak.

Na een hartelijke ontvangst door de directie van Stokvis in de kantine van het hoofdgebouw werd de wedstrijd, met aan beide zijden enkele invallers, begonnen.

Door de in vergelijking met vorig jaar grotere tegenstand van Stokvis bleef de spanning er tot het eind in, maar uiteindelijk zeggeerde het team van Van der Heem ook nu weer.

Het totale resultaat na een sportief gespeelde wedstrijd was een 13-7 overwinning, zodat de wisselprijs, het bronzen dambord, weer voor 1 jaar het eigendom van Van der Heem is geworden.

De resultaten per bord waren:

Stokvis - Van der Heem	0-2
hr. Kremer—hr. v. d. Wouden	0-2
hr. Roedee—hr. Haasroot	0-2
hr. v. d. Steeg—hr. M. Rog	1-1
hr. De Hoog—hr. De Ridder	1-1
hr. Van Driel—hr. C. Rog	0-2
hr. Glaudi—hr. Schotel	0-2
hr. Twijg—hr. De Bruin	0-2
hr. v. d. Steeg—hr. Overwijk	2-0
hr. Tyrol—hr. Pijl	1-1
hr. De Tender—hr. Hammsen	1-1

Gefeliciteerd!

HUWELIJKEN

Den Haag: H. M. Potthuis, Produktieuren Maarweg, met mef. G. J. P. M. Winkel, d.d. 25-11-1964. F. Hogervoorst, Gereedschapsmakerij, met mef. J. Hogervoorst, d.d. 24-11-1964. Den Haag: C. Fabstas, Radomontage, met mef. J. E. van Omlaass, d.d. 5-12-1964.

GEBOREN

Den Haag: Augustinus Jacobus Theodorus Maria Antonius, zoon van A. A. M. van Scheven, Arbeidstechnisch Bureau Maarweg, d.d. 20-11-1964; Margreet, dochter van G. C. Reijnders, Laboratorium Telecommunicatie, d.d. 27-11-1964. Sneek: Klaaske Hendrika, dochter van H. Smedema, Raadobouw, d.d. 4-11-1964.

Hartelijk dank!

Hiermede dank ik chef en collega's, van de Technische Dienst Den Haag en Ziekentrost voor de belangstelling en attenties tijdens mijn ziekte.

H. Westerhoff,

Technische Dienst Den Haag.

Ik heb het erg prettig gevonden dat via het comité Ziekentrost mijn collega's mij tijdens mijn ziekte niet hebben vergeten.

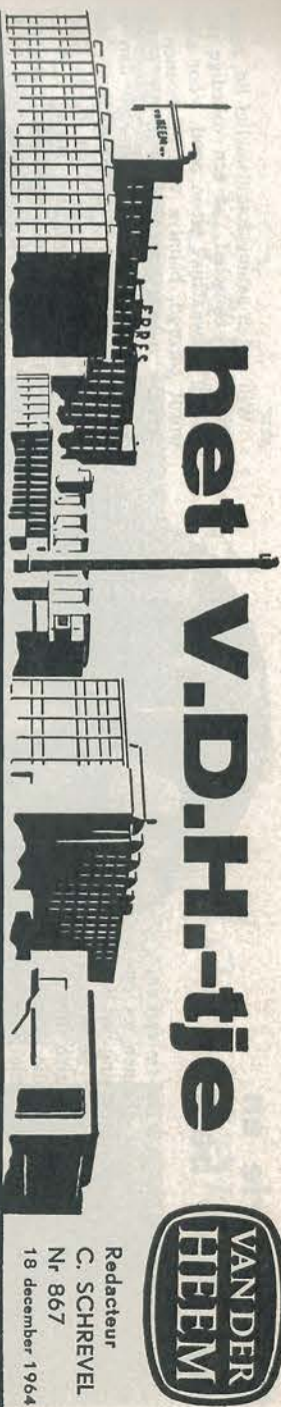
G. J. van Harpen,

Draaierij.

Ondersteunende dankt oprecht hartelijk zijn chef, collega's en Ziekentrost voor de vele bliken van belangstelling tijdens zijn ziekte ondervonden.

R. Bakker,

Bloemsstraat Utrecht.

het V.D.H.-tje

VANDER HEEM

Redacteur
C. SCHREVEL
Nr. 867
18 december 1964

Perzische Perspectieven

In het Perzische land vielen op de dag van onze aankomst de eerste regendruppels sinds 200 dagen.

Dit was de eerste heuglijke informatie welke wij, de heer Busquet en ik, over Iran kregen van onze gastheren: dit waren de heren Houchang en Nader Mossanen, respectievelijk commercieel en technisch directeur van de Iranian Electronic Industries in Teheran.

Voor Iran, dat vroeger Perzië werd genoemd, en dat nog een arm, droog en woestijnachtig land is, was deze regen bijzonder welkom want regen betekent koelte en water voor het land. Iedereen lijkt dan weer op te leven en nieuwe energie te krijgen om verder te gaan, om geld te verdienen en ook om geld uit te geven.

Laat het maar rollen.

Dit „geld uitgeven" is nu juist datgene wat de IEL en Van der Heem graag willen dat de Iraners doen.

In de fabriek van de IEL, waar nu al ongeveer 100 mensen werken aan diverse ERRES-radio's en Teppaz-plaatspelers, konden wij zien hoe in slechts enkele jaren tijds, dank zij de energieke leiding ter plaatse, uit het niet een assembleerbedrijf uit de grond is gestampt. En dit is nog slechts een begin. Want in Iran heeft men zich gerealiseerd welke ongekende rijkdommen en mogelijkheden dit land heeft.

In de laatste 10 jaren, ja, misschien wel in de laatste 5 jaren, zijn de fabrieken als paddestoeien uit de grond gerezen en voert de Iranse regering een politiek van bescherming van haar eigen industrieën en van opvoering van de productiecapaciteit ervan.

Grenzen dicht voor bepaald materiaal.

Het sluiten van de grenzen voor houten of plastic kasten in maart 1965 en binnen anderhalf jaar daarna in verschillende fasen ook voor onderdelen van hout, plastic of metaal, transformatoren, spoelen en luidsprekers mag dan wellicht een té ambitieus programma zijn en voor Van der Heem N.V. vele nog niet te overziene consequenties hebben, een feit blijft dat mis-schien wel juist door deze maatregelen Iran een goede kans maakt om over 10 jaren vooraan te staan in de rij van landen uit het Nabije Oosten.

Het lijkt wel of de oude werkelijkheid van het eens zo machtige en rijke Perzische land voor de huidige leiders een droombeeld is van hun toekomst.

Zelf onderdelen maken.

Naar wij hopen zal het wel niet zo in vaart lopen met de siphtheid van de data waarop de grenzen gesloten worden voor onze halffabrikaten en onderdelen, welke we nu nog in grote hoeveelheden erheen

zenden, maar vroeg of laat zullen de grenzen toch onherroepelijk gesloten worden en zullen de eigen industrieën, natuurlijk met vallen en opstaan, de onderdelen gaan maken welke thans nog door Van der Heem gemaakt worden.

Nu reeds worden er houten en met doek beklede kasten gemaakt welke niet onder bevoeren te doen voor de onze. Natuurlijk is dit niet van de ene dag op de andere gegaan en moest de kennis en de ervaring overgedragen worden vanuit Europa of Japan.

Voldoende afzetmogelijkheid.

Het bedrijf dat het eerste zijn "know-how" overdragt en dit ook met begrip en waardering voor de situatie ter plaatse doet, heeft de beste kans om zijn product in deze nog welhaast bodemloze marktpot ingevoerd te krijgen. Een verkoop van alleen al ongeveer 200.000 radio toestellen per jaar op deze markt brengt toch een behoorlijke afzetmogelijkheid met zich mee. Bij een slagen van deze „industriële revolutie" zullen zeer waarschijnlijk daarna kansen voor export naar omringende landen ontstaan welke nog vele malen omzilverhogingen met zich mee kunnen brengen.

Vervolg pag. 4 kolom 1

Het hierna volgende VDH-tje ont-vangt u tussen Kerstmis en Nieuwjaar: één nummer dus voor twee weken. Maar het zal dan ook toemaat zo groot als normaal zijn en behalve nieuws ook enkele grote artikelen bevatten. 8 januari krijgt u weer een gewoon VDH-tje in uw bus.

op poëtische wijze de degen te kruisen. Na de maaltijd liet men de Van der Heem film ontrollen en nadat de organisatoren van deze geslaagde viering de belofte was afgedwongen dit minstens eenmaal per jaar te herhalen, keerden allen tevreden huiswaarts.

H.G.

Oude glorie en een nieuw begin

De aankondiging in het VDH-tijde van enige weken geleden over de plannen tot oprichting van een voetbalvereniging in Van der Heem-verbond heeft veler belangstelling gewekt. Belangstelling, die zich uitte in het stellen van vragen, maar die ook getuigde van enthousiasme bij vele voetbalhebbers.

Alvorens enkele vragen te beantwoorden, willen wij trachten de achtergronden te belichten die tot deze plannen hebben geleid. Het zal velen onder u niet bekend zijn dat wij in de „grijze oudheid“ ook al een voetbalclub hadden. Sportliehebbers, zoals de heren S. Gaudemans en H. Noordeloos, kunnen hierover meepaten. Wij hebben deze beide heren naar hun ervaringen uit die tijd gevraagd.

Aanvankelijk met een tikkelte weemoed, maar later met wat meer enthousiasme vertelde de „oude glorie“ Gaudemans ons dat in de beginjaren '30 besloten werd tot oprichting van de voetbalclub Heem en Bloemsma, met als groot animator de heer J. W. Willenssen.

Met volledige steun van de directe kwamen zij in het bezit van een eigen terrein aan de Buurtweg (Archipel-veld) met een prachtige kleedent. Er werd met twee elftallen deelgenomen aan de competitie in de Nederlandse Kantoorvoetbalbond. Bekende figuren uit die dagen kunnen wij nog dagelijks in ons bedrijf tegenkomen, zoals bij voorbeeld de heren W. Kuyvenhoven, K. Orth, J. Bohn, J. de Rooy, L. Krul, B. Jansen en C. Waarsenburg, die op het voetbalveld heus van wangen wisten. En wat te denken van S. Gaudemans, die uit dit Heeren-B-team werd gekozen om met het Nederlandse Kantoorelftal ons land te vertegenwoordigen in de strijd tegen België in Brussel?

Ze kunnen er zo smakelijk over vertellen; ook over de sfeer, de gezelligheid na afloop van een wedstrijd. Maar ja... dat is verleden tijd.

Jammer, dat na enige jaren de Kantoorvoetbalbond ophield te bestaan en opgeno-

men werd in de KNVB. Wijziging in de reglementen van de bond, vertrek van enige leidinggevende figuren in de vereniging en andere oorzaken leidden tot opheffing van de club.

Nu staan wij aan het begin van een nieuwe periode. Jonge, energieke, sportieve mensen hebben ervoor geïfverd in ons bedrijf een vereniging op te richten. Van der Heem waardig. De basis wordt gevormd door de Telco-elftallen, die hun bestaan reeds hebben bewezen. Naast deze teams zullen ook nieuwe leden in de nieuwe vereniging VDH worden opgenomen.

De bedoeling is het komende seizoen deel te gaan nemen aan de Zomeravondcompetitie in KNVB-verband. Hieraan kunnen ook zij die lid zijn van een andere vereniging deelnemen. Als blijkt dat de nieuwe vereniging levensvatbaar is, dan zal in de naaste toekomst worden overgegaan tot Zondagvoetbal in KNVB-verband. Zelfs gaan er stemmen op een jeugd-afdeling te stichten als basis voor verdere uitgroei. Maar dat is toekomstmuziek.

De contributie wordt gesteld op f 0,20 per week voor urlonners en f 0,90 per maand voor maandloners. Ook voor donatees is de nieuwe club zeer ontvankelijk. Zo spoedig mogelijk zal getracht worden tot formulieren te distribueren, zodat deelnemers in eigen kring een gokje kunnen waken.

Makers staakt uw wild geraas!

UTRECHT kon het feesten maar niet laten. Dus zaten op vijf december alle jonge snaken Verenigd in het hoofdbedrijf van onze VIER Voor marspein, de roe en gard, maar ook plezier.

„Dag Sinterklaasie“ zei men in Den Haag al tegen Sint. Terwijl ook Sneek de Sint reeds had bemind. Utrecht kwam weer achteraan. Maar liep met het feest zeker ver vooraan.

De poppenkast was als van ouds weer goed. Vooral Jan Klaassen gaf ons spoedig alle moed. De zingende agent al weliswaar ook slagroomstraiten Maar De AAF was de enige met echte staarten. Na het elektronisch orgel van vriend Braas kwam onder luid gezang de Sint met Pieterbaas. Het geheel gaf voor de twaalfde keer een prettige „Fleur“ige sfeer.

En allen — groot en klein — verlangden aan het slot, zeer zeker nog naar meer taai chocolade en ook drop, maar dat moet wachten tot de volgende maal, want in 1965 zien we elkander weer bij Sint's onthaal.

Utrecht 1964.

gen. Wilt u zich aanmelden als actief lid, maar vindt u de aanschaf van een volledige uitrusting bezwaarlijk? Geen nood. Voor alles wordt gezorgd, behalve voetbalschoenen. Heeft u nog vragen, die in dit stukje niet zijn beantwoord, stelt u zich dan in verbinding met het dagelijks bestuur, dat gevormd wordt door de heren W. de Krijper, Kosprinsadministrateur, toestel 229 en W. H. Turlings, Codering, toestel 482. Op de ENAF kunt u terecht bij de heer D. J. Lazonder.

Wij rekenen op veel aanmeldingen van zowel actieve als ondersteunende leden. Het moet lukken, want... hoe denkt u dat PSV is ontstaan?

Het bestuur.

Goed geschoten

Woensdag 9 december maakten wij een kleine bijeenkomst mee bij de heer X. W. Laagendijk, bedrijfsleider Maanweg, die namens de Ideëcommissie een beloning mocht overhandigen aan de heer W. F. Sonneborn van de Transformatorfabriek.

Er was op de Transformatorfabriek lange gezocht naar een oplossing voor het probleem van het overkops afwijkelingen van draad. Ook buiten Van der Heem werd advies gevraagd, maar het resultaat was niet naar wens. Er zat niets anders op dan dat nieuwe aflooppennen voor de afwijkelmachines moesten worden aangeschaft; zestig in totaal. Totdat de heer Sonneborn na wat experimenteren de oplossing vond. Hij gaf aan hoe met wat oude en nieuwe onderdelen de bestaande aflooppennen konden worden omgebouwd voor het overkops afwijkelingen. Op zijn voorstel was niets aan te merken en het zal dus worden uitgevoerd.

De heer Sonneborn vermoedde dat zijn idee een beloning van f 200,— zou opleveren.

Toen de heer Laagendijk hem vertelde dat de beloning f 100,— betrof was dit natuurlijk een enorme verrassing.

Op de foto ziet u hoe de heer Sonneborn in zijn rechterhand een aflooppenna houdt dat op zijn voorstel is omgebouwd, in zijn linkerhand een voorbeeld van de oude methode.

Galerij der Jubilarissen

De heer A. van der Linden, bankwerker in de Proefwerkplaats RAY Den Haag, viert 30 december a.s. zijn jubileum. Hij is dan 12½ jaar bij ons bedrijf werkzaam. Onze gelukwensen.

De heer P. H. Schuren van de afdeling Metaal Utrecht gaat een feestdag tegemoet. 30 december a.s. mag hij zich jubilaris noemen omdat hij dan 12½ jaar in onze dienst is. Een prettige viering wenssen wij hem toe.

In zijn functie van opper-maan-sjovver was de heer C. A. M. Timmers van de Ouderhondsdienst Den Haag buiten aan het werk. 30 december a.s. is hij 12½ jaar in onze dienst, waarmee wij hem van harte felicitieren.

30 december a.s. is het 12½ jaar geleden dat de heer P. C. M. Bantken in onze dienst kwam. Hij is thans als pro-duktiemann werkzaam in de Gereedschapmakerij Den Haag. Wij felicitieren hem met zijn jubileum.

Inhennse zaken uit Utrecht

Sabe Vd gue, hay una interprete Sra de Van Herpen para las espanolas: en la fabrica Abstederdijk el jueves de 4 a 5 uur, en la fabrica Keulsekade el martes de 4 a 5 uur, en la fabrica Zeelantiaan el viernes de 4 a 5 uur.

Gezien het grote aantal Spaanse werknemers is een tolk, mevrouw Van Herpen, aangezocht om eventuele kwesties van haar te kunnen bespreken. Mevrouw Van Herpen komt daartoe iedere dinsdag van 4 tot 5 uur op de Keulsekade, iedere donderdag van 4 tot 5 uur op de Abstederdijk en iedere vrijdag van 4 tot 5 uur op de Zeelantiaan. Mevrouw Kamer zal ook bij iedere bespreking aanwezig zijn.

Magazijn en Galvano Keulsekade zijn thans uitgerust met een heftruck, dat wil zeggen dat de heftruck door beide afdelingen zal worden gebruikt. De heer Lek en het expeditiepersoneel komen er eersdags warmpjes bij te zitten, want dan wordt een nieuwe olie-stookinstallatie in werking gesteld.

De sloot aan de voorzijde van de Keulsekade wordt gedempt. Het daardoor ontstane stuk grond zal als parkeerterrein kunnen worden gebruikt.

De transportgang achterin de stofzuigerhal van het bedrijf Keulsekade is speciaal geschikt gemaakt voor de afvoer van gereedproducten naar de Expeditie. De transportgang naast de compressorruimte wordt nu alleen gebruikt voor het vervoer van minder kwetsbare producten, zoals karton, vaten en alle buurtevervoer.

De bedrijfszelfbeschermingsploegen worden door de heer Westerdal van de EHBO-ploeg geoefend in de mond op mond behandeling.

Nieuwe leden voor de EHBO-ploeg kunnen zich ook bij de heer Westerdal melden. Binnenkort hebben de bedrijven van fietsen, Solex-en, motors en scooters geen vaste plaats meer voor hun rijwiel. Wie

het eerst komt, staat het dichtst bij de poort. Men dient wel met het volgende rekening te houden. Dames statten hun fiets in de benedenrekenen, evenals de heren die wegens medische redenen hun rijwiel niet mogen opullen. (Deze personen dienen zich te melden bij de afdeling Bewaking). De overige heren dienen hun rijwiel in de bovenrekenen te plaatsen. Motors, scooters en Solen-x moeten in de daarvoor bestemde stallingen worden geplaatst. In verband hiermede zal binnen redelijke tijd aan de buitenzijde van de Impreneriedijk een nieuwe bromfietsstalling worden geplaatst.

Heer Stkvoor heeft een prachtige ontwerpinrichting gekregen, gebouwd door onze Gebouwendienst. De bekende krullencurven, die noodgedwongen enige tijd buiten werking is geweest, kan dus ook weer gebruikt worden om „zijn“ krulleren te slingeren. Er is weer een begin gemaakt met de bride- en klaverjascampatie. Nieuwe leden kunnen zich voor de brideclub opgeven bij de heren Panhuis (Zeelantiaan) en Ebbenhorst (Montage), voor de klaverjascub bij de heren De Klek en De Kruik (Metaal).

Onze voetbalvereniging heeft geen kampioenschap behaald in de zomeravondvoetbalcompetitie; zowel het eerste als het tweede elftal eindigde in de middenmoot.

De viscompetitie van onze visvereniging is gewonnen door de heer Plomp, Keulsekade, met 578 cm aan gevangen vis. Tweede werd heer Van Asperit. Gereedschapmakerij, met 574 cm, derde heer Zuurhout, Keulsekade, met 479 cm, vierde heer Hendriksma, Keulsekade, met 307 cm en vijfde heer Van Dijk, Stampertij, met 238 cm.

Het expeditiepersoneel is erg blij met de overkapping van een gedeelte van het fabrieksterrein op de Abstederdijk, namelijk tussen de portiersloge en de afdeling Personeelszaken. Naar aanleiding van het aflassen van

TV-concert in Den Haag

De symfonie nr. 5 UIT DE NIEUWE WERELD, van Antonin Dvorak, zal zondag 27 december aanstaande door het Amsterdams Kunstmaandorkest onder leiding van Anton Kersjes in ons Ontspanningsgebouw te Den Haag ten gehore worden gebracht.

Dit TV-concert begint om 21.40 uur en duurt tot 22.20 uur.

Belangstellenden moeten uiterlijk om 21.25 uur in het Ontspanningsgebouw aan de Saturnusstraat 2, alhier, aanwezig zijn. De extra HTM-bussen (lijn 30) vertrekken om:

21.15 uur: van het Hollandse Spoor naar de Saturnusstraat; 22.30 uur: van de Saturnusstraat naar het Hollandse Spoor.

Aanvragen voor gratis toegangskaarten — voor woensdag 23 december — bij de afdeling Public Relations, toestel 522.

GESLAAGD VOOR:

Het diploma Radiomonteur NRG: E. J. H. Feenstra, Technische Dienst Groningen. Het Staatsdiploma Leraar Machineschrijven: meufrouw E. A. van Frankenhuyzen, Directiesecretariaat Den Haag.

Het praktijkdiploma machineschrijven: meufrouw H. A. Verweij, Staf Administratie Den Haag. Het diploma. Tolk-vertaalsier Italiens: meufrouw J. van Overem, Indola (sinds enige tijd in het gebouw Maanweg gehuisvest).

BALANS UTRECHTSE IDEEËNBUS

De Ideeënbus is op zich zelf geen middel om betere menselijke verhoudingen in een bedrijf te scheppen, aldus de heer F. W. E. Spies, directie-adviseur van de Hoogovens, in een inleiding die getiteld was DENKEN EN LATEN DENKEN op een conferentie van het Nederlands Instituut Voor Efficiency. Het is veel te omgekeerd; het is het bedrijfsklimaat dat beslissend is voor het al dan niet slagen van de ideeënbus. Daar waar de leiding bereid is het streven van de werknemer om in het beleid van het bedrijf te worden betrokken te erkennen, zal hij diens medewerking overal waar de deskundigheid van de werknemer een gezonde rol in de zoeze beoogde medezeggenschap kan spelen, stimuleren.

De resultaten over 1964 van de Utrechtse Ideeënbus spreken voor zich zelf.

Over vele afdelingen verspreid werden de gelukkige inzenders belooft en niet alleen deze werknemers zijn gelukkig met de gelijke waardering voor hun medewerking, maar ook de bedrijfs-leider en hun chefs.

De resultaten over 1964 in cijfers:
 ontvangen 206 ideeën
 in behandeling 7 ideeën
 belooft 87 ideeën
 gemiddelde beloning f 38,—.

Perzische Perspectieven

(vervolg)

Welke eisen stelt men aan een radio?

Op een tocht naar Noord-Iran bezochten wij verschillende winkels waar onze ERRES-radio's verkocht werden. Toen zagen wij met eigen ogen welke eisen er aan onze toestellen gesteld worden, zoals goede ontvankelijkheid, eenvoudige bedienbaarheid en stevigheid. En terecht, want juist in de primitieve eenzaamheid, ver van de soms slechts zwakke zenders, wil men nog contact met de wereld hebben en wil men op de hoogte komen van datgene wat er in de zich veranderende wereld om zich heen gebeurt.

Het is dan ook speciaal een radiotoestel dat een eenvoudige Iraanse werker zich als een van de eerste middelen tot zelfverheffing en als uiting van luxe zal aanschaffen. We zagen méér radiowinkels in de Iraanse dorpen dan relatief gezien in de Europese het geval pleegt te zijn.

Menselijke ontplooiing.

De mogelijkheden voor Van der Heem zijn nu nog groot, als we goede, eenvoudige en goedkope draagbare radio's weten te ontwerpen en maken, of de fabricage-ervaring ervan weten over te dragen.

Het mes zal daarbij aan twee kanten kunnen snijden: wat wij succesvol voor de IEL zullen maken zal stellig ook elders goede verkoopbaar zijn, want in de uitgestrekte gebieden van de zich ontplooiende landen in Azië, Afrika en Zuid-Amerika zijn op het gebied van radiotoestellen de zeldzame behoeften aanwezig. En na de radio-behoefte volgt die van de platenspeler en van het televisietoestel. In al deze landen gelden toch ook dezelfde wetten van menselijke ontplooiing?

Zoals een Javaan trots is op zijn vechthaan, die als sterkste uit de strijd komt met de soortgenoot, zo zullen de Iranics — maar ook vele van de andere zich in snel tempo ontwikkelende volkeren — trots zijn op hun radio die een betere ontvangst en een mooier of harder geluid maakt dan die van hun buurman.

De kansen voor Van der Heem zijn aanwezig; er zal echter goed en goetkoop werk geleverd moeten worden waar menig Van der Heem-er zijn steentje toe bij kan dragen.

Ir. H. Borleffs.

De samenstelling van de Utrechtse Ideeënbuscommissie over 1964 was als volgt: Ir. J. Keuning, voorzitter; Ir. W. M. Harinck, vice-voorzitter; hr. G. W. Hardeveld Kleuver, secretaris; hr. H. J. v. d. Broek, lid; hr. H. J. van Ooijen, lid.

Een overzicht van de Ideeënbussactiviteiten over de jaren 1950 t/m 1964 ziet er als volgt uit.

jaar	aantal ontv.	aantal belooft	totaalbeloning	gemidd. beloning
1950	186	68	f 701,—	f 10,30
1951	255	64	690,—	10,80
1952	164	52	947,—	18,21
1953	71	23	291,50	12,67
1954	107	26	355,—	13,65
1955	61	29	440,—	15,17
1956	71	30	221,50	7,40
1957	47	22	347,50	15,80
1958	407	132	1.742,50	13,20
1959	93	16	377,50	23,60
1960	257	79	1.472,80	18,64
1961	265	85	2.184,50	25,70
1962	159	66	2.227,50	33,75
1963	159	108	2.300,—	21,—
1964	206	87	3.360,—	38,—
Totaal	2621	887	f 17.658,30	± f 20,—

PUZZEL

Nr 136

Stelt u zich eens voor dat wij u twee bollen geven van bij voorbeeld 15 centimeter middellijn. Deze twee bollen zien er precies eender uit: ze zijn bij voorbeeld van een gelijke plastic laag voorzien. Toch zijn de bollen niet gelijk: de ene is van massief aluminium en de andere is van koper en daarom hol. Het soortelijk gewicht van koper is namelijk groter dan dat van aluminium, zodat om een gelijk gewicht te krijgen, de koperen bol een — vrij aanzienlijke — holte heeft.

Hoe zoudt u handelen als wij u vroegen: welke van de twee bollen is de aluminium bol en welke de koperen? En dan bedoelen wij dat u op eenvoudige wijze achter het antwoord op deze vraag komt. Dus niet een oplossing als: men bepaalt de soortelijke warmte... of: men neme een röntgenapparaat...! Ieder van u kan in de huiskamer door een eenvoudig experiment het antwoord op de gestelde vraag vinden. En denkt u er verder om: elke beschadiging van de bollen is verboden, dus niet krassen, niet botsen, niets van dien aard!

Komt u er achter? Hoe?
 Oplossingen moeten uiterlijk woensdag 30 december a.s. in het bezit zijn van mevrouw Hartstikker, redactie VDH-tje Den Haag. De volgende prijzen zijn beschikbaar: 1e prijs f 15,—, 2e prijs f 10,—, 3e prijs f 7,50, 4e, 5e en 6e prijs f 5,—.

Proficiat! Bedankt!

HUWELIJKEN

Den Haag: W. L. M. Pinto, Onderhonds-dienst, met mevrouw O. Assink, d.d. 11-12-64; M. G. Brandse, Psychologische Dienst, met mevrouw G. H. Alting, d.d. 16-12-1964; J. Kanber, Technisch, Dienst Eindhoven, met mevrouw G. Balth, d.d. 16-12-1964; D. J. van Galen, Gereedschapsmakerij, met mevrouw E. de Wolff, d.d. 18-12-1964; D. Schutte Nordholt, Bedrijfssteenkamer Telco, met mevrouw E. Moret, d.d. 19-12-1964.
 Utrecht: A. A. Ammerlaan, Arbeidstechnisch Bureau, met mevrouw W. B. Adelaar, d.d. 25-11-1964.

GEBOREN

Den Haag: Danielle Monique Andree, dochter van H. Lambertus, Conterciële Afdeling Fot. Elektr. App., d.d. 30-11-1964.
 Utrecht: Hermannus G. A., zoon van W. A. Spierenburg, Huisvesting, d.d. 7-12-1964; Imre Veronaa, dochter van E. W. V. Kohnius, d.d. 5-12-1964.

Hierbij dank ik comité Ziekentrost voor de mooie bloemen tijdens mijn ziekte.
 J. Klutskerk, Poortwerpl. Ontw. Prof. Prod.

Quick, quick, slow ...

Den Haag is trots op zijn danskampioenen, de heer en mevrouw Schouten, nu, Utrecht blijft (gelukkig) niet achter, want de assistente van de heer Hardeveld Kleuver, mevrouw A. Attewelt, is er kort geleden met haar verloofde, de heer R. Verheul, in gestadig door te dringen of beter gezegd door te dansen naar de hoofdklasse van de KNAD en dat is een compliment waard. Dit danspaar doet ook regelmatig mee aan buitenlandse toernooien, b.v. in Bad Godesberg.

Het bezit jln. 25 bekens, een erehlint met roset en diverse andere cadeaus.

Voor de dames die iets ontrent de juponen van mevrouw Attewelt willen weten: zij dansen in een blauwe of oranje baljupon. In telere japon zijn 65 meter Engelse tule en ongeveer 1200 pallellen verwerkt. Zij dansen op schoenen met coesjalen. Het wedstrijdprogramma is een vermoedende bezigheid, maar zij heeft het er graag voor over.

het V.D.H.-tje

Redacteur
 C. SCHREVEL
 Nr 868
 24 december 1964

WEKELIJKS VERSCHIJNEND PERSONEELSORGaan VAN DER HEEM N.V. EN AANVERWANTE BEDRIJVEN - DEN HAAG, UTRECHT EN SNEEK.

Zerugzien en dooruitzien

Binnen enkele dagen zal het jaar 1964 ten einde zijn en het ligt voor de hand dat wij onze gedachten teruggelaten dwalen naar wat ons het afgelopen jaar gebracht heeft, in menselijk en in zakelijk opzicht, in lief en leed.

In de eerste plaats verwijlen onze gedachten dan bij hen die ons ontvreden, familieleden of vrienden, soms slechts bekend van zakelijke relaties, wier heengaan ons soms als een harde slag getroffen, ons in andere gevallen toch altijd wat gedaan heeft. Laten wij aan hen op de overgang van het oude naar het nieuwe jaar, wat veelal een luidruchtige gebeurtenis pleegt te zijn, toch enkele ogenblikken wijden.

Als volk in zijn geheel mogen wij dankbaar zijn voor wat 1964 ons gebracht heeft. De welvaart nam verder toe en er is welhaast niemand in ons land, die niet op enigere wijze hierin medegeedeeld heeft.

Ook als bedrijfsgemeenschap mogen wij over wat wij gezamenlijk tot stand gebracht hebben, niet ontvreden zijn, ofschoon er altijd nog vele wensen overblijven.

Het afgelopen jaar heeft een aantal werkelijke hoogtepunten in onze bedrijfsgeschiedenis te zien gegeven, zoals de opening van de nieuwe fabriek in Sneek, het besluit om met Indola te fusioneren, de verhuizing van Van der Heem Internationaal naar de Boulevard in Scheveningen, de opening van de dekenfabriek in Utrecht en tenslotte de verwerving van het pand aan de Laakweg, waarin de ENAF gevestigd is.

Al deze gebeurtenissen waren het gevolg van besluiten, waarvan de draagwijdte eerst over jaren gezien kan worden, en waarvan de juistheid, ondanks alle zorgvuldig overwegen, eerst dan beoordeeld kan worden.

In eerste instantie verlieten dergelijke stappen kostenverhogend en het is noodzakelijk de nieuw geschapen faciliteiten zo snel mogelijk rendabel te maken. Voor 1965 is dus een zware taak voor ons weggelegd.

Niet alleen is het noodzakelijk dat produktie en omzet toenemen, doch deze groeiende produktie zal met grotere efficiency moeten geschieden om aan de verder stijgende loonkosten het hoofd te kunnen bieden.

Grote inspanning zal het kosten — en dit vooral in het psychologische vlak — om het samengaan van twee grote bedrijven, die tot nog toe een zelfstandig bestaan geleid hebben en die elk hun eigen geschiedenis en hun eigen stijl hebben, zinvol in een grotere gemeenschap te doen opgaan.

Deze integratie zal met de grootste behoedzaamheid geschieden, waarbij echter ongewenste heilige huisjes wel geslecht zullen worden. De directies van beide ondernemingen weten echter, dat zij in hun streven een sterke onderneming te bouwen, de volledige steun van de overgrote meerderheid hunner medewerkers zullen hebben.

Het zij mij tenslotte vergund u en uw gezin naast een zalig uiteinde, een voorspoedig en gelukkig Nieuwjaar te wensen, zowel in persoonlijk als in zakelijk opzicht.

Ir. P. G. Zaaier.

DE REDACTIE WENST U

EEN VOORSPOEDIG 1965

In 1964 ons

door de dood ontvallen

G. W. A. Husselson Utrecht
 J. de Bruin Den Haag
 J. van der Zalm Den Haag
 W. Wijenberg Den Haag
 C. de Bruin Den Haag
 J. A. H. Rossaert Utrecht

Boom

December 1944. De bevrjding van Nederland, in september zo nabij, is aan het beproefde westen voortbijgegaan. Beneden de Maas is Nederland bevrjld, maar de oprukkende legers zijn tot staan gekomen en wachten op het voorjaar voor een nieuw offensief.

Deze winter gaat de geschiedenis in als de hongerwinter. Groot is de ellende boven de rivieren en speciaal in het dichtbevolkte westen. De spoorwegstaking is al lang een feit, het voedsel is schaars, gas en elektriciteit zijn afgesneden en brandstof is er niet. Geen eten is er, daarbij kou lijden nog erger.

Het noodkachelte doet wonderen en ieder gezin heeft wel zo'n ding. Maar ook daarvoor is brandstof nodig. In Den Haag begint de rampzalige aanval op de bommen, door niets te stuiten als er eenmaal één boom in een bepaalde straat is gevallen. Het stadsschoon wordt ernstig aangetast, maar wie maakt zich daar zorg over in die bittere dagen? Het geldt voor een huizenstuk een boom onder de neus van de politie te vellen of — nog slouter — in de nabijheid van de Duitsers.

Van der Heem is stroomloos en grotendeels onvolkt. De machines staan als koude, dode dingen in de ontreddende afdelingen. De houten-blokjes vloer is droevig vocht gewollen en de blokkjes zijn grotendeels in de noodkacheltes verdwenen. Er wordt door een honderdtal mensen nog een paar uur gewerkt. Machines en materialen worden verzorgd, zodat als het getij keert het werk kan worden hervat. Ook het bord hete koolsoep, om 1 uur in de „kantine op drie“ door Van Stapel uitgerijkt, doet velen de gang naar de Maanweg nog maken.

Schuin tegenover het hoofdgebouw Maanweg staan bij de sloot nog een paar mooie bomen. Er is nog niemand geweest die zich aan deze vrij dikke bomen heeft gewaagd. Toidat de mare rondgaat: „Jloop de Rooy

(de huidige chef van de Machinale Houtbewerking) heeft een van die bomen, door de nachtduisternis beschermd, geveld en in stukken gezaagd!

Daar moeten we meer van weten. Ik ga praten met De Rooy, want voor zo'n karakter is het advies van een vakman onontbeerlijk.

Wat kan ik nog beter wensen? De Rooy wil ons helpen! We zullen met 3 man een boom vellen en de buit delen. Vrijdagsmorgen 5 uur present voor de portiersloge Maanweg. Ik moet zelf voor een handkar zorgen; een trekzaag ligt al in de portiersloge. De handkar mag ik van onze kruidenier lenen en zo gaan we vrijdagmorgen (m'n buurman en ik) om 4 uur op stap van de Troelstrakade naar de Maanweg.

't Is hels donker. Er waait een harde noordwester en 't is koud. Een goed ontbijt was er in die daen niet meer bij: één boterham met suikerbietenstroop kon eraf. De Maanweg is ver als het met zo'n zwaarlopende handkar moet gebeuren. Maar om 5 uur staan we dan toch voor de portiersloge. De Rooy is er nog niet, maar die komt nog wel, menen we in ons optimisme.

Kwart over vijf. Nog geen De Rooy. We moeten maar beginnen. We nemen de trekzaag en lopen in de richting van de door ons te vellen boom. Hoe dichterbij we komen, hoe dikker de boom wordt en als we aan z'n voet de zaag „in stelling“ brengen, zinkt de moed ons in de (lekkere) timstam.

Beste Van der Ree,

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om je in verband met je 25-jarig jubileum bij Van der Heem N.V. eens in het zonnetje te zetten.

Dit is des te meer van belang omdat je gezondheid je belemmert om van je jubileum op 8 januari een al te emotioneel feest te maken.

Vroeger, als functionaris van de afdeling Personeelszaken, heb ik nooit zoveel direct contact met je gehad. Daarop was één uitzondering, namelijk op het mannenkoor, waar ik zeer direct met je te maken had omdat we naast elkaar stonden. Daar heb ik je eigenlijk leren kennen en waarden. Je ijver om het goed te doen, om datgene in je stem te leggen wat de dirigent van ons verlangde, was groot. En dan de blijmoedigheid die uit je zang bleek. Een Duits spreekwoord zegt: „Dort wo man singt da lasz dich ruhig nieder. Böse Menschen haben keine Lieder.“ Dat is wel op jou van toepassing.

Van der Ree, ik wil je namens alle collega's van harte gelukwensen met je jubileum. Wij hopen dat je nog even blijmoedig door het leven zult gaan als voor je ziekte en dat je straks hersteld je taak op de Televisieomtag Den Haag weer kunt oppvatten.

Z. J. Koning.

schoenen. De wind loeit door de kale takken boven ons en we voelen ons als de befaamde muis die tegen de olifant wil vechten.

Als we 10 millimeter diep met de zaag zijn gevorderd hijgen we alrobei alsof we onvoorbereid de Marathon hebben gelopen. Bovendien wekt de vuurrode punt aan de neus van de buurman, waardoor hij eruit ziet als een clown, zodanig mijn lachlust op, dat ik niet meer kan; gewoon een geval van slappe lach, want de situatie was er niet naar.

We zoeken portier Stoffels op en vragen hem ons te helpen voor een derde van de houtbuit. Stoffels begint ook moedig te zagen, maar laat het na een kwartier afweten. De tijd dringt, alles moet vóór daglicht gebeurd zijn. Toch geven we het op en de kar raltel terug over de kollekeien van de Maanweg.

Wat nu? We hebben de vrouwen belood met hout terug te komen. In de Caan van Necklaan staan alle bomen nog in het geld en ze zijn niet dik. We durven niet.

De handkar moet snel terug naar de kruidenier. We komen met afgezakte schouders en lege handen thuis. Onze vrouwen tonen, behalve enig misprijzen, ook medelijden. En dat is erger dan hoorn. We zullen een boom hebben en gaan zonder twijfel weer terug naar de Troelstrakade. 't Begint al te schemeren als we twee boompjes van dubbele armdikte hebben geveld. Dan naar huis, één boom op beide schouders, buurman de kruin, ik de stam. Buurman steunt en kreunt onder de vracht. Ik begriep er niets van, want ik heb geen moeite met de stam.

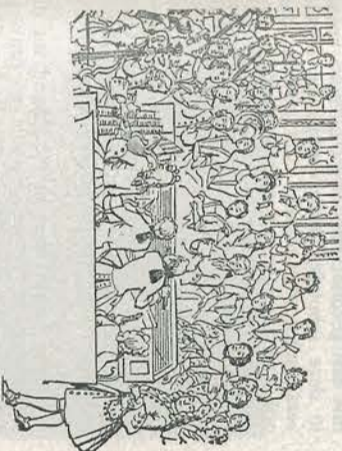
Als we de tweede boom halen (die er wonder boven wonder nog ligt) zet ik m'n schouders onder de kruin met takken. En nu begriep ik buurmans gestem. Loodzwaar is deze takkenmassa. Bekaf komen we thuis. Maar in de ogen van onze vrouwen zien we toch weer enige bewondering en dat geeft ons in deze donkere hergerwinterdagen nieuwe moed.

Aproros: De Rooy had zich verstoppen op die vrijdagmorgen en onze pogingen bij de boom zijn door een onbekende doorgezet.

F. C. de Gruijter.

Muziek rond Kerstmis

Het Kerstfeest inspireert in iedere tijd, in iedere eeuw steeds weer kunstenaars. Het muziekrepertoire dat op dit ogenblik bestaat, is dan ook vrij groot. En het is daarom dat hieruit een keuze is gedaan; een keuze waarbij de muziekstukken, hoe-wel verschillend van karakter, toch een vrij organisch geheel vormen; steeds past elk muziekstuk min of meer in de tijd rond Kerstmis en Nieuwjaar.

Messiah (Georg Friedrich Händel)
Het oratorium „The Messiah“ is in drie grote tafereelen verdeeld. Op één tafereel richt zich de aandacht zeer sterk, namelijk op het gedeelte waar het koor de Bijde Boodschap verkondigt in „For unto us a child is born“ (Want een kind is ons geboren). De vreugde van de herders wordt daarna in een jubelende pastorale bezongen en de hemelse heerscharen jubelen: „Glory to God“ (Ere zij God).

Weihnachtsoratorium (Joh. Seb. Bach)
Bij het Weihnachtsoratorium is de tijd rond Kerstmis muzikaal ondergebracht in zes cantates. Deze cantates voor koor, solisten en orkest worden tegenwoordig in gecoupeerde vorm gespeeld, zodat in één uitvoering het gehele oratorium kan worden uitgevoerd. Bekend uit dit muziekstuk zijn onder andere: „Unser Mund sei voll Lachens“ en de „Sinfonia Pastorale“.

De Notenkraaker (Peter Iljitsch Tsjaikowsky)
Naar een sprookje van E. T. A. Hoffmann schreef Tsjaikowsky balletmuziek voor „De Notenkraaker“. Het stuk speelt zich af bij de kerstboom waarbij de aanleiding tot een hoop verwikkelingen wordt gevormd door een notenkraaker. Deze notenkraaker heeft de vorm van een potstertijk kereltje en dient als kerstcadeautje voor een klein meisje. In een droom wordt de notenkraaker een levende persoon en ziet het meisje in zijn gezelschap allerlei

vreemde tafereelen.

De meest bekende dansen uit dit ballet zijn zeker wel: „Dans van de fee Suiker-boon“, „Dans van de mirillons“ en de „Bloemenwals“.

Im dreaming of a white Christmas (Irving Berlin)

Irving Berlin schreef in 1942 een song „Im dreaming of a white Christmas“. De Amerikaanse soldaten in het verre Oosten vierden Kerstmis in de hitte; voor hen was deze song ook in de eerste plaats bedoeld. Het moest hen even verplaatsen naar de ietwat sentimentele sfeer die nu eenmaal het Kerstfeest begeleidt.

In de song droomt iemand van een witte Kerstmis; precies zo'n witte Kerstmis zoals hij altijd gewend was. De glazen pieken van de kerstbomen glinsteren en kinderen horen buiten sleebellen klinken. Hij hoopt, dat elke kerstkaart die hij schrijft, geluk mag brengen bij degene die ze ontvangt. Deze op zich zelf eenvoudige song deed het en doet het nog steeds goed.

Die Jahreszeiten (Joseph Haydn)
Joseph Haydn schreef toen hij bijna zeventig jaar was een stuk dat nog vervuld

Slou(t)
en
trouw

P. C. J. M. KUIJPERS 25 jaar in onze dienst

Hoe het er bij Van der Heem 25 jaar geleden uitzag weet ik alleen van „horen zeggen“, dit wekt dus bij mij geen herinneringen op. Wel het jaartal 1940, een jaar dat velen van ons nimmer zullen vergeten. De heer P. C. J. M. Kuipers, Kaastenfabriek Den Haag, zal echter ook om een andere reden het jaar 1940 niet gauw vergeten. Op 10 januari van dat jaar kwam hij bij Van der Heem in dienst.

De heer Kuipers is het hout altijd trouw gebleven. 25 jaar lang, met slechts een kleine onderbreking voor de „knijpkatten“-montage in de oorlogsjaren.

Als je eens aan enkele „oude“ Van der Heemers vraagt of ze Kuipers kennen, dan blijkt dat hij bekend staat als de politier-

Joseph Haydn

van het leven is; het oratorium Die Jahreszeiten. Dit werk bestaat uit een cyclus van vier cantates. Een ervan, „Der Winter“ is gehuld in dikke nevels. „Licht und Nebel sind geschwächt“. Ook is de winter de tijd om zich te beraden over de vergankelijkheid van het leven: „Erblücke hier, betörter Mensch“.

Maar in: „Da bricht der grosse Morgen an...“ is reeds de gedachte aan het voorjaar aanwezig, dat spoedig komen gaat.

F. G. van der Meulen

specialist. Alle moeilijke karweitjes op dit gebied — waar dan ook in het bedrijf — waren voor hem.

Kuipers is een „stille“ werker die niet aan de weg immert, maar rustig zijn gang gaat. Geen figuur die dagelijks van zich doet spreken, maar waar wij op kunnen rekenen.

Kuipers, ik wens je met je vrouw nog vele voorspoedige jaren toe en dank je hartelijk voor de vele diensten die je aan allen in de Kaastenfabriek hebt bewezen.

De huldiging van de jubilaris zal plaatsvinden maandag 11 januari a.s. om 17.20 uur in de Kantine van de Kaastenfabriek.

T. Lith.

J. van der Ree in het jubileumzonnetje

VAN DER HEEM

EN

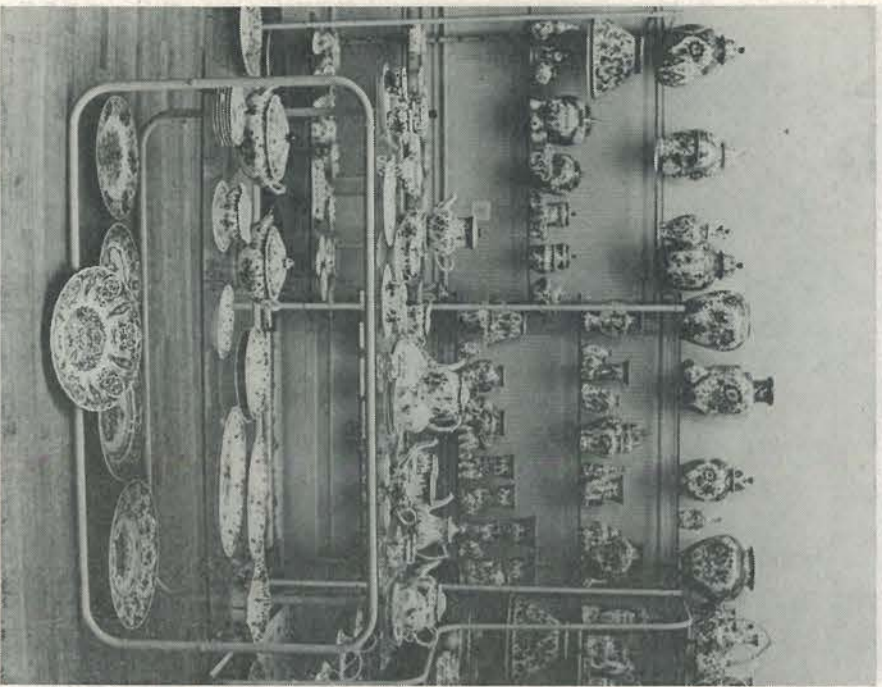
DELFTS

BLAUW

Diegenen die gedurende 25 jaar werkzaam zijn bij Van der Heem ontvangen als blijvend en waardevol aandenken een groot Delfts Blauw bord. Waardevol omdat het een individueel geschenk is; blijvend omdat naam en data op het bord vermeld staan en dus iedere keer opnieuw het jubileum in herinnering brengen.

Het bord wordt speciaal in opdracht van Van der Heem per jubilaris vervaardigd. In de komende maand januari zijn er weer verschillende jubilarissen die in aanmerking komen voor dit geschenk, dus was de tijd rijp om bij de maker van het bord eens een kijkje te gaan nemen.

Daar staat het dan! Het VDE-bord in de toonkamer tussen allerlei andere sierlijke aardewerkproducten van Delfts

Hoe wordt een dergelijk bord gemaakt?

Een antwoord op deze vraag kregen wij door te gaan kijken, luisteren en vragen in de ateliers van een der oudste Delfts Blauw potters in Nederland. Daar in de pottenbakkerijen van REGINA te Gouda zagen wij de wording van ons bord.

Blauw aardewerk maakt worden? Het antwoord op deze vraag is een geschiedenis op zich; maar in korte trekken komt het op het volgende neer:

Onze handelsleden van circa 1500, rijk wordend door hun handel in peperdure specerijen, zochten voor hun vaak onder-

belaste schepen goedkope maar „gewichtigere“ lading. Zij vonden dit onder andere in de overloed van potten en pannetjes die de Chinezen op de markt brachten: het Chinese porselein. Hiermede vulden zij hun schepen op en voorkwamen zodoende nauwtische moeilijkheden tijdens hun lange reis huiswaarts.

In Europa bleek het Chinese porselein een geweldige aftrek te vinden; de ballast bleek haar gewicht dubbel en dwars waard, waarschijnlijk doordat alles wat uit het Oosten kwam een zekere imaginaire waarde had. Onze pottenbakkers, eveneens behopt met een gezonde handelsgeest, zagen brood in deze schotels, vazen, kopjes en andere versierselen in keramiek. Zij zochten dan ook naarstig naar een manier om deze producten na te maken.

Niet alleen in ons land, maar overal in Europa ging het pottenbakkersgilde aan het experimenteren, gebruik makend van de Oosterse kneepjes van het vak, aan hen overgeleverd door de Arabieren. Deze Oosterse techniek was tot in Nederland doorgedrongen via Noord-Afrika, Spanje (Morroco) en Italië.

Helias kwam men in Nederland tot de ontdekking dat de kweste niet zo eenvoudig was; men slaagde er niet in het Chinees porselein te imiteren. De oorzaak was: het ontbreken van de juiste grondstoffen. Daardoor was het niet mogelijk de juiste witkleur te bereiken, die onontbeerlijk is voor het te volgen procédé. Onze klei bevatte te veel ijzer, met het gevolg dat een roodbruine pot of vaas het eindproduct vormde. In Italië vond men een oplossing, namelijk om door middel van een witte glazuur de brune kleur van het aardewerk af te dekken. Het resultaat was de opkomst en de bloei van Faenza en Mallorca, twee plaatsen die een levendige handel in faïence- en majolica-aardewerk kregen.

Delft.

Deze glazuurtechniek werd ook door de Nederlandse pottenbakkers overgenomen, waardoor zij in staat waren een produkt te maken dat in vorm en kleur het Chinese porselein zeer nabijkam. Vooral in Delft en omliggende steden kwam deze tak van bedrijf tot grote bloei en doordat Delft het belangrijkste centrum hiervan was, kreeg dit aardewerk, voorzien van blauwe motieven op witte achtergrond, de naam Delfts Blauw.

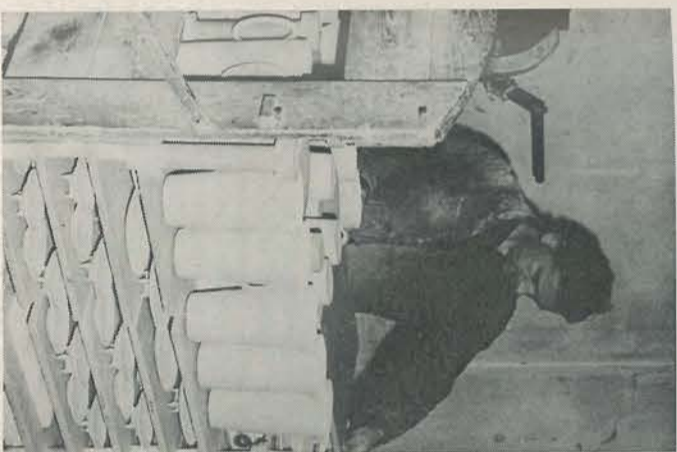
Het Delfts Blauw wordt gekenmerkt door een zekere uniformiteit, te verklaren door de onstaansgeschiedenis. Men had immers slechts enkele voorbeelden waarnaar men werken moest; eenvoudige motieven naar Oosterse inslag.

De naam Delfts Blauw dekt dus een bepaald soort aardewerk, dat dientengevolge ook elders gemaakt kan worden. Onderlinge varianten kunnen voorkomen naar gelang de persoonlijke stijl en smaak van de maker. Kleur van blauw en decoratie kunnen onderling verschillen. Welke maker van het Delfts Blauw heeft nu precies de juiste schakeringen?

Teruggang en hernieuwde opkomst.

In de vorige eeuw liep de atzet en dienstovereenkomstig de omzet van het Delfts Blauw terug. Dit onder invloed van de opkomst van het Engelse aardewerk en het Europese porselein. Deze produkten waren kwalitatief beter dan het Delfts Blauw en verdrongen dus het aardewerk van die naam. De pottenbakkers schakelen nu over op andere produkten. Het Delfts Blauw als gebruiksartikel sterft langzamerhand uit. Het wordt een rariteit... antiek en krijgt

weer geldswaarde! Wederom uit het oogpunt van de commercie is er voor de pottenbakkerijen een reden om de produktie van het Delfts Blauw weer voort te zetten. Maar nu op basis van een verbeterde techniek en gebruik makend van zuiverder grondstoffen dan die welke de makers van het „oude“ Delfts ter beschikking stonden. Wanneer wij het zeer scherp willen stellen komt men tot de volgende analyse. Men gaat het Delfts Blauw weer imiteren. Een imitatie van een imitatie! Maar nu een imitatie die haar waarde ontleent aan de toetreding tot de klasse kunst, hoewel er geleerden zijn die het met deze laatste uitspraak niet eens zullen zijn.

Het opstapelen van het aardewerk om gebakken te worden.

Produktieproces.

Wanneer wij door de gangen van het oude patriciërshuis aan de Oosthaven in Gouda zijn gelopen, belanden wij in de eigenlijke fabrieksräume. Het eerste dat ons opvalt is de rust. Het woord fabriek dient dan ook in de juiste zin te worden opgevat; het merendeel wat de produktie van het aardewerk aangaat is nog handarbeid.

Allereerst richten onze schreden zich naar de ruimte waar de grondstoffen, zoals de klei bij voorbeeld, door menging gebruiksklaar worden gemaakt. Wij staan in de mengkamer. Hier worden de Engelse klei en ander grondstoffen volgens een recept dat fabrieksgeheim is met behulp van water en een soort scheepsschroef in een afsluitbare ruimte (een buitenmodel „was-machine“) gemengd.

Wanneer de menging tot stand gekomen is, komt het mengsel in één van de beide vergraabkanten terecht. Men gaat namelijk van twee soorten mengsels uit: de zogenaamde gietklei als eerste en de draaiklei als tweede grondstof. De gietklei wordt als de draaiklei wordt in de afzonderlijke vergraabkanten voortdurend in beweging gehouden; dit om bezinking te voorkomen.

De gietklei komt via persleidingen rechtstreeks in de daarvoor bestemde afdeling terecht. De draaiklei wordt eerst nog voorbewerkt alvorens ze getransporteerd wordt; de draaiklei bevat nog te veel

water om zo gebruikt te kunnen worden en ondergaat eerst een droogproces via een droogmachine, die verdeeld is in verschillende compartimenten als homingraten in een bijenkorf. Door deze verschillende droogkamertjes in de machine te voorzien van een scheidingswand, die de functie heeft van een fijne zeef, wordt de klei tegelijkertijd gezuiverd. Daarna wordt de klei tot rollen gewalst en is, na afgesneden te zijn, klaar voor bewerking.

Gietklei.

De gietklei wordt, zoals de naam reeds doet vermoeden, gegoten. Men giet de klei vanuit de aanvoertelling in de gipsen vormen. Het gips zuigt het water aan en daardoor zal zich tevens een laag klei op de vormwand afzetten. De vakman weet precies op welk moment hij dit proces van aanzetting moet onderbreken. Wanneer er genoeg klei is afgezet, giet hij de nog niet afgezette overvloed van vloeiende klei af. De gipsen vorm met de afgezette kleinervand wordt nu gedroogd. Het gips zal steeds meer vocht aan de klei onttrekken. Dit aange trokken vocht kan via de buitenwand van de vorm verdampen; gips is immers poreus.

Het volume van de vorm blijft hetzelfde, terwijl de inhoud vermindert. Met andere woorden, de kleivorm krimpt en de gipsvorm wordt te groot. Gevolg: kleimodel en gipsvorm laten elkaar los. Het kleimodel is nu bijna gereed om voor de eerste maal gebakken te worden.

Draaiklei.

Deze bereikt als een in stukken gesneden rol klei de volgende afdeling. De bewerking, die hier geschiedt, is min of meer identiek aan die van de gietklei. Ook nu maakt men weer gebruik van gipsen vormen. Deze worden op een draaiend vlak geperst, waarop een stuk klei van de rol is bevestigd. De vorm perst zich in de klei en vult zich. De vorm wordt uit de pers genomen en gedroogd. Het produkt is bijna gereed voor de oven.

Afwerking en controle.

Vooraf het grove produkt in de oven verdwijnt wordt het eerst nog aan een nauwgezette controle onderworpen. Stuk voor stuk gaat het door de handen van enkele medewerkers. Zij halen onduidelijk materiaal eruit en polijsten waar nodig voorwerpen bij. Dit om de zuivere vorm zoveel mogelijk te benaderen. Het afkeuren en bijwerken vereist een juist oog en een behoorlijke dosis vakmanschap.

De gedroogde en gecontroleerde voorwerpen zijn nu gereed om in de oven te verdwijnen.

Bakken.

De gedroogde vormen worden op plateaus in diverse lagen opgestapeld. Over de aldus gevormde stelsel komt een kap. Deze kap, voor te stellen als een soort langwerpige kaasstolp, is voorzien van verwarmingselementen. Het „bakken“ neemt een aanvang. Vroeger gebeurde dit bakken in andere ovens. Het nadeel hiervan was onder andere de ontoegankelijkheid. De hedendaagse methode heeft het voordeel dat de gebakken aardewerkprodukten door het verwijderen van de kap van alle kanten benaderd kunnen worden. Terwijl de ene stapel gebakken wordt, bouwt men de volgende voorraad produkten op, waarover daarna de kap kan. Het systeem is min of meer mobiel en voert de snelheid van deze fase op.

Biscuit.

Het produkt dat nu uit de oven komt noemt de vakman biscuit, heugen eigenlijk tweemaal gebakken betekent. Voorheen bakte men namelijk in twee fasen. De eerste fase was een intensiever voortzetten van het droogproces.

Wanneer men tegen het biscuit tikt, geeft het baksel een helder geluid, dat bewijst dat de klei inderdaad hard is geworden. „Er zit klank in...“ zegt de vakman.

Decoratie.

Op de decoratie-afdeling wordt het witte biscuitprodukt, in dit geval ons Van der Heembord, van een speciaal voor ons bedrijf ontworpen schildering voorzien. Dit is een tijdroverend karwei dat veel vakmanschap vereist, samengaan met een artistiek gevoel. Wanneer er meer exemplaren tegelijk van iets worden besteld, maakt men, om de decoratie zo gelijk mogelijk te houden, een soort patroon. Met behulp van geperforeerd papier en wat houtskool brengt men dit hoofdpatroon heel voorzichtig op het te beschilderen voorwerp aan; een geringe aantrekkingskracht namelijk de dunne lijntjes onmiddellijk uit. Nu gaat de decorateur met zijn assortiment penselen aan het werk; penselen die variëren van zo goed als enkelhaire tot gevulde kwasten. Streepje voor streepje, vlak voor vlak, van licht tot donker penselt hij schijnbaar moeiteloos zijn oppervlak vol. Het resultaat van jarenlange ervaring zien wij voor

De artist G. A. Bonssel aan het werk.

onze ogen verschijnen. Het gebakken aardewerk „consumeert“ het vermenigvuldigdige. Na een of twee dagen minnuitens tekenen en schilderwerk is het bord voor verdere behandeling gereed. Niets is er nog te zien van een contrastrijke blauw-witte decoratie, alles is nog vaalnat gelijk een ongeglansde foto.

Ghaznen.

Om het kunstvoorwerp levend te maken, wordt er een glazuurlaag op aangebracht. Met behulp van een spuit is dit karweilige tot een minimum aan arbeid teruggebracht; het lijkt kinderspel.

Vervolg pag. 6 kolom 3

A. F. MESSNIG bereikt jubileumtop

In de brief die Van der Heem in december 1939 aan de heer A. F. Messing schreef werd behalve de bevestiging van zijn indiensttreding per 1 januari 1940 ook de wens uitgesproken dat die datum het begin zou zijn van een zeer aangename en hechte samenwerking. Aan die wens heeft de heer Messing voldaan; degenen die hem goed kennen weten dat inden hij eenmaal besluit zich ergens voor in te spannen, hij dit zeer grondig, zeer diepgaand en zeer „hecht” doet.

Hij is de man die de Gereedschapmakerij Den Haag heeft opgebouwd. Het aantal medewerkers op die afdeling bedraagt thans 83, terwijl er ook nog 36 jonge medewerkers op de bedrijfsschool werken.

Het werk van al deze mensen is van zeer groot belang, omdat de kwaliteit van onze gereedschappen, onze stempels en matritten medebepalend is voor een efficiënte werkwijze en voor de kwaliteit van de met dit gereedschap te vervaardigen onderdelen.

Het is aan de heer Messing te danken dat wij thans beschikken over een Gereedschapmakerij waar zelfs de moeilijkste stempels en matritten kunnen worden vervaardigd. Zo is door onze onderneming haantrekend werk verricht op het gebied van rotor- en statorstempels voor het blik van kleine snellopende elektromotoren.

Onder leiding van de heer Messing is ook een atzonderlijke harderij ontstaan, waar langs wetenschappelijke weg, met een strenge controle op de resultaten, de verschillende hardingsprocessen plaatsvinden. Buiten onze onderneming heeft de heer Messing bekendheid gekregen door zijn werk in de Stichting Bedrijfsopleiding Meetaal- en Electrochemische Industrie „Beemel” en door publicaties in vaktijdschriften.

„Meester”-lijk

feest op 9-1-1965

Op 9 januari 1965 zal het 25 jaar geleden zijn dat H. G. W. Meester in dienst trad bij Van der Heem N.V. Den Haag. Hij begon zijn loopbaan als „fabrieksjongen”, een veelzeggende functie. Later zou blijken dat hij de volgende beroepen heeft gehad: metaalbewerker, wikkelaar, insteller, stofzuigmonteur. In het laatste beroep, dat was in 1956, maakte ik kennis met hem. Henk vroeg mij of op de afdeling Verzendings een plaatsje voor hem open was. Dat was er en het had de goed-

keuring van zijn toemalige chef. Van dit „overstapje” heb ik nooit spijt gehad. Eerst maakte hij exportzendingen gereed voor verschepping. Daarna werd hij speciaal belast met de opslag en verzending van handboormachines. Hij is een specialist in het uit elkaar houden van een uitgebreid assortiment en zorgt ervoor, dat de klant de begeerde uitmonstering ontvangt. Verder is hij als emballleur een prima vakman.

In de omgang is Henk een zeer prettige collega en altijd bereid anderen te helpen. Om zijn gewaardeerd hebben wij dikwijls plezier. Beste Henk, voor de steun die jij ons geeft zijn wij je zeer dankbaar. Ik hoop voor de toekomst dat dit zo moge blijven. Verder wens ik je met vrouw en kinderen een onvergetelijke jubileumdag toe; je hebt het verdiend.

H. Th. Noordeloos.

Dame wordt heer in 't salarisverkeer

„Dit is een markant punt in de ontwikkeling van de vrouw. Per 1 januari aanstaande richt ik voor mij zelf een klein monumentje op”. Zo reageerde de eerste van vijf medewerkers van Van der Heem Den Haag, mejuffrouw J. D. van Riet-schoten, die door de redactie van het VDH-tje werden geïnterviewd over het gelijk-trekken van de salarissen van man en vrouw.

Van der Heem gaat per 1 januari 1965 gelijke beloning geven aan de mannelijke en vrouwelijke werknemers, bij uitoefening van gelijke functie, dit zoals omschreven staat in het Verdrag van Rome van 25 maart 1957. Dat betekent dat er een eind komt aan de situatie zoals die tot op heden in ons bedrijf bestond, namelijk dat een vrouw die hetzelfde werk deed als een man, en minstens even goed, haar prestaties niet gelijk beloond zag. Nu wordt dit „onrecht” van jaren eindelijk teniet gedaan.

In vele landen neemt de vrouw in het maatschappelijk bestel nog immer een ondergeschikte positie in ten opzichte van de man, een situatie die sinds eeuwen zo was en voorlopig nog wel zo zal blijven. Zelfs in het vrij modern denkende Nederland zijn er nog altijd feiten en dingen, die ons er op attenderen dat de vrouw — en hiervan bestaan voorbeelden genoeg — vroeger en nu niet voor vol werd en wordt aangezien.

Momenteel is, zij in opmars. We zien de vrouw op plaatsen en in functies waar dit vroeger ondenkbaar, zo niet onmogelijk was. Toch bleef de vraag: Waarom zitten de dames en heren op de T.V.-montage naast elkaar hetzelfde werk te doen zonder daarvoor een gelijke beloning te ontvangen?

Wat leeft er in de gedachtenwereld van de werkende vrouw?

Om de gedachten en indrukken van de werkende vrouw te bepalen heeft een klein groepje dames op ons verzoek iets verteld naar aanleiding van enkele vragen, door de redactie opgesteld: Voelden zij zich daadwerkelijk achtergesteld? Vochten zij voor verbetering van hun beloning? Wat gaan zij met hun „extra”-salaris doen?, enz. Hieronder laten wij op beknopte wijze de verschillende reacties volgen.

Nooit over opgewonden.

Op de vraag: „Voelde u het altijd als een onrechtvaardigheid dat u minder uitbetaald kreeg dan een man bij uitoefening van hetzelfde werk?”, antwoordde de jongste dame van het gezelschap, mejuffrouw H. Th. W. Perrenet (in opleiding bij de IVOK): „Ik heb me er nooit over opgewonden. Maar waarom zou de vrouw minder verdienen? Bij mijn sollicitatie was ik al van de komende gelijktrekking op de hoogte gesteld. Het „extra” geld ga ik gebruiken voor enkele nuttige zaken, zoals kleding bij voorbeeld.”

Geen probleem van gemaakt.

Mejuffrouw J. S. Bos van de T.V.-montage, reeds 21 jaar bij Van der Heem in dienst, is iemand die sinds jaar en dag heeft ondervonden wat het betekent voor hetzelfde werk en dezelfde prestatie minder uitbetaald te krijgen dan daar mannelijke collega's. Toch heeft zij er nooit een probleem van gemaakt. „Ik vind het heel normaal dat een man boven je staat”. Ook haar opslag zal terechtkomen bij de confectie-industrie; of op het spaarbank-

boekje. vaardigheid dat wij werden achtergesteld. Gelukkig is er op dit gebied een vooruitgang gekomen, want we leefden nog in het tijdperk der middeleeuwen. Wat de toekomst verder nog zal brengen aan verbeteringen voor ons vrouwen is nog niet met zekerheid te zeggen, maar wij zullen doorvechten!”

Sparen voor een flat.

Met de woorden „Oh... gunst!” opende mejuffrouw C. M. ten Hove haar reeks van vrolijke antwoorden. Zij is werkzaam op de afdeling Spoelentabrage en volgt de ontwikkeling en de ontwikkeling bij Van der Heem al vele jaren. Zij is een bekende figuur in ons bedrijf aan de Maanweg, vooral omdat haar vrolijke gezicht sprekerwoordelijk is. Zij is een vraagbaak voor iedereen, maar vraagt nooit om steun voor zichzelf.

Wardering naar capaciteiten.

Mejuffrouw D. Broekman, secretaresse van een der directies, was het roerend met mejuffrouw Van Riet-schoten eens. Misschien dat zij iets minder opvallend voor de gelijkwaardigheid van de vrouw en de man heeft gestreden, maar het was daarom niet minder doeltreffend.

Vrije meningsuiting. V.l.n.r. de dames J. S. Bos, C. M. ten Hove, J. D. van Riet-schoten, H. Th. W. Perrenet en D. Broekman.

Zij vond het ook geen gemis of achterstelling om minder naar werken beloond te worden dan de man, maar nu er iets extra's gaat bijkomen, is er weer een kansje meer om haar ideaal, de vrijgezellenflat, te kunnen verwzenlijken. „Dat is mijn hobby, maar ik fotografeer slecht hoor. Misschien bederft ik dan de hele foto. Enfin, ik heb vrede met het leven en ik heb ook heerlijk werk... Mijn sigaretje is op, ik geef, dat ik maar weer eens wat ga doen”.

„Hoewel het aantal vrouwelijke medewerkers bij Van der Heem slechts 9% bedraagt van het totaal aantal werknemers, was het toch niet reëel dat wij „onderbetaald” werden. Niet dat ik het persoonlijk gevoeld heb dat ik minder verdiende dan een man, integendeel, maar mijn idee heb ik altijd bevredigend vertind... maar ik geloof niet dat een man meer waard is alleen om het man-zijn! Wij worden vaak niet voor vol aangezien; daar kan je wel tegen vechten, maar als je dat doet word je als „eigenwijs” betiteld. Wanneer je een verstandig iemand tegenover je hebt, waardeert hij ieder naar zijn capaciteiten en geeft een ieder gelijke kansen. Er blijven altijd verschillen bestaan, maar daar waar gelijke arbeid is, moet ook gelijke beloning zijn. Daar waar specifiek vrouwelijke of specifiek mannelijke capaciteiten vereist worden, zal ook een ander beloningsstelsel moeten worden aangewend.”

De twee laatste dames die de redactie te woord wilde staan waren de meest „vechtlustigen” van de vijf ondervragden. Mejuffrouw J. D. van Riet-schoten, chef van de Loozadministratie Maanweg, staat al jarenlang op de bres voor de „gelijke rechten”. Mede door bestuursfuncties in bonden en organisaties heeft zij haar woorden kracht bij weten te zetten.

„Toegegeven, de vrouw is in het zaken doen misschien onlogisch, maar dat wil nog niet zeggen dat zij minder is dan de man. Ik voelde het altijd als een onrecht-

We zijn een stap vooruit, maar we zijn er nog lang niet!”

Zoveel hoofdten, zoveel zinnen, zoveel plussen, zoveel minnen... Dames bij Van der Heem: u kunt gerust zijn; bij ons wordt u in ieder geval wel voor vol aangezien!”

J.S.

Jubilariissen in 1965

Maand	Naam	Bedrijf	Plaats	
januari	2 A. F. Messing	Gereedschapmakerij		
	8 I. van der Ree	T.V.-montage		
	9 H. G. W. Meester	Verzending		
	10 P. C. J. M. Kuipers	Meubelmakerij		
	22 M. C. Overdun	Mechanische Afdeling T.C.		
februari	4 P. Wittekoek	Bewakingsdienst		
	18 I. W. Biesheuvel	Gereedschapmakerij		
	18 H. Bultman	Centrale Meekamer		
	18 A. W. van Gool	Gereedschapmakerij		
maart	15 mej. J. C. M. Falke	Telefoonendienst		
	29 J. M. A. Kellner	Gereedschapmakerij		
	29 J. H. Meijer	Mechanische Afdeling T.C.		
	29 B. J. Noordanus	Gereedschapmakerij		
	29 A. Ruggenberg	Proces Ontwikkeling	Maanweg	
	29 K. W. Smink	Gereedschapsbureau		
	29 F. M. Tammerijn	Gereedschapsbureau		
	april	4 W. C. Spaans	Spuiterij	
		20 H. G. ter Steege	Meetaffaratenlaboratorium	
	mei	1 Ir. W. J. Boot	Staf Ontwikkeling Civ. Producten	
10 Th. M. Gerdes		Werkplaats Meetaffaraten		
15 C. J. C. de Weerd		Radio-laboratorium		
17 C. Hoogendoorn		Mechanische Afdeling T.C.		
17 S. J. van der Valk		Mechanische Afdeling T.C.		
juni		5 I. C. Rauws	Codificatie	
		5 J. van der Laan	Mechanische Afdeling T.C.	
	22 J. Haasdijk	Gereedschapmakerij		
	29 B. J. F. A. Mindé	Onderhoudsdienst		
	augustus	2 H. Brandwijk	Eindmontage T.C.	
2 C. van Ginkel		Montage Abstederdijk Utrecht		
2 H. Saat		Magazijnen Telco		
6 G. Kagitie		Plaatbewerking		
9 Ir. J. Keuning		Staf Fabricage Utrecht		
14 C. J. de Jong		Machineloog		
16 C. A. J. van den Berg		Technische Commerciele Afd.		
19 H. J. van den Broek		Gereedschapmakerij Utrecht		
september		2 Th. W. Wouters	Televisielaboratorium	
		2 G. M. Mank	Technische Dienst Den Haag	
	2 H. E. van 't Oever	Interbeem		
	9 W. F. Post	Technische Dienst Den Haag		
	9 C. G. J. van Wilgen	Technische Dienst Rotterdam		
	9 L. M. Th. Schouten	Solex Service		
	11 D. H. K. de Jong	Machineloog		
	14 A. van Dijk	Metaalmagazijn		
	16 J. M. Wolff	T.V.-montage		
	30 A. Verlind	T.V.-montage		
30 A. Hendriksen	Dragerij			
30 M. Reimerink	T.V.-montage			
30 W. A. van Swieten	Kostprijsadministratie			
oktober	1 Dirs. A. Hatendoer	Technische Dienst Den Haag		
	3 N. Brugman	Centrale Efficiency Afdeling		
	7 N. Bink	Metaalwaren		
	7 A. M. Soer	Transformatorfabricage		
	13 W. Harder	Metaalwaren		
	14 mej. K. Smit	Fabriekslaboratorium Sneek		
	22 F. Ouwerschuur	Archief		
	24 J. W. Kamlet	Gereedschapsbureau		
	27 H. J. Kanis	Gereedschapmakerij		
	27 J. A. A. Willekes	T.V.-montage		
29 J. A. Toole	Technische Dienst Rotterdam			
november	1 A. de Rover	Gereedschapsmagazijn Utrecht	xx	
	4 M. L. W. Buchly	Productiebureau Maanweg	xx	
	4 K. C. Groen	Radio-montage	xx	
	4 P. A. J. van der Loo	Technische Dienst Algemeen	xx	
4 A. Mollenman	Kostprijsadministratie			

Maand	Naam	Bedrijf	Plaats	
7	mevr. H. J. Klom-Timmermans	Fabrieksadministratie Utrecht		
	11 F. van Leeuwen	Machinale Houtbewerking	x	
	13 H. Korsman	Inkoop	x	
	15 J. Th. Brinkel	Constructiebur. Elektr. App.		
	18 L. van der Most	Voormontage T.C.		
	26 C. G. Wouters	Laboratorium Telecommunicatie x		
december	1 M. C. H. van den Anker	Radio-montage		
	1 H. de Vries	Technische Dienst Amsterdam		
	12 C. L. A. Martron	Technische Dienst Den Haag	x	
	15 J. van der Luit	Voormontage T.C.		
	15 J. Rietkerken	Proefwerkpl. Ontw. Prof. Prod.		
	17 J. Panhuis	Montage Abstederdijk Utrecht xx		
	Waar geen plaatsnaam achter de afdeling is genoemd wordt Den Haag bedoeld.			
	x = 25 jaar dienstverband.			
	xx = 40 jaar dienstverband.			
	Overigen: 12½ jaar dienstverband.			

A	22	60	14	89	19	39	81	62	20	7	18
B	27	79	14	82	13	4	78	87	3	56	10
C	16	9	43	86	70	37	62	2	33	50	14
D	28	40	3	38	18	46	10	47	95	48	83
E	47	15	49	26	76	19	82	91	6	31	1
F	11	63	72	20	5	50	90	8	60	87	89
G	58	24	55	32	29	75	88	94	30	17	74
H	53	77	36	67	80	34	21	85	42	93	11
I	69	73	61	52	35	51	42	54	13	25	68
J	1	70	14	44	64	57	41	90	24	84	71
K	14	76	76	92	66	59	87	45	89	3	23

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108

PUZZEL Nr 137

In de bovenste figuur van deze dubbele puzzel moeten woorden van elf letters ingevuld worden overeenkomstig de hieronder gegeven omschrijvingen. Van deze in te vullen woorden komt elke letter in een genummerd vakje te staan. Telkens als u een letter invult, moet u dezelfde letter ook invullen in het gelijkgenummerde vakje van de onderste figuur. In deze onderste figuur ontstaat dan tenslotte een berijmde mededeling.

A. daar kunt u nu kinderopzetgeles kopen; B. verdeling; C. vermogensrechtelijke, persoonlijke verplichting; D. afhandig maken; E. stadje aan de vroegere Zuidzee; F. houtsoort; G. plaats aan de Waterweg; H. niet prettig; I. Turkse forten aan de Hellespont; J. lichamelijk kwaad doen; K. schaduwbeelden.

Oplösungen moeten uiterlijk woensdag 6 januari a.s. in het bezit zijn van mevrouw Hartstuijker, redactie VDH-tje Den Haag. De volgende prijzen zijn beschikbaar: 1e prijs f 25,—, 2e prijs f 20,—, 3e prijs f 15,—, 4e prijs f 12,50,—, 5e prijs f 10,—, 6e prijs f 7,50,—, 7e en 8e prijs f 5,—.